

ÚGY SZERETNÉNK

Úgy szeretnénk megérteni mindent,
Úgy szeretnénk átfogni az Istent!
Hiszen ki a Végtelennek része
Visszavágyik mindig az egészbe.
Betlehemi rege arról üzen nekem,
Hogy az Egész ott lehet egy részben.
Csak egy jászol, csak egy nyaláb szalma,
Bamba barmok barlang-birodalma
És egy apró tehetetlen gyermek
Helyt adhat a végtelen Istennek,
Mert egy vágyó, nyitott emberszívben
Elférhet és otthon van az Isten!
Ahány ember, annyi szíven zörget,
Így szeretné átjárni a földet.
Minden szívnek kicsit más az útja,
Hogy hányféle a Teremtő tudja.
A "késkeny" út mégis elég széles,
Jászoltól keresztig s a feltámadásig,
Amibe a Gonosz foga belevászik,
Így mehetünk együtt, gyakran vitatkozva,
Mégis közös célért, egymás kezét fogva,
Amíg meg nem leljük azt a Végső Kincset,
Ahová elindít s elkísér a Kisdéd...

(Gyombolai Márton, 1996 karácsonyán)

XXIV. évfolyam 12. szám 2017. december

Bulányi György: Karácsonyi elmélkedés	3612
Gromon András: Karácsony ünneplése	3614
Farkas István: Karácsonyra...	3616
Bulányi György: Örökség a család	3619
Nagybán Edit: Családunk és szerepeink	3623
Hollai Keresztély: Beszélgetés...	3624
Debreczeni Zsuzsa: Emlékezés Arankára	3628
Király Ignác: Jézusról szóló próféciák	3629
Merza József: Tíz szabad perc	3631
Dryp: Decemberi teendők a kertben	3632
Hamvas Béla: Isten tenyerén ébredtem...	3633

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

BULÁNYI GYÖRGY

KARÁCSONYI ELMÉLKEDÉS...

Betlehemi istálló Gyermeke, minek köszönhetjük ezt a látogatást? Mi indított arra, hogy közénk gyere? Nem akarok élettelen és embertelen képet rajzolni rólad. Nem akarok, mert azt gondolom, hogy Neked is van szíved, amely fájni tud. Anyagtalan fájással, amelytől elzokogja magát az anyagba ágyazott ember, ahogyan elzokogtad magadat később, évtizedek múltán, az Olajfák hegyén, amikor megláttad a várost.

Egy második század eleji ismeretlen testvérünk azt írta Rólad, Istenem, hogy hosszú évezredek keresztül túrted, hogy rendetlen szenvedélyek, vágyak és élvezetek irányítsanak bennünket. Túrted. Nem azért hagytad, mintha tetszett volna a gonoszságunk, nem azért,

mintha örültél volna neki; nem örültél neki. Nagyon-nagyon szomorú voltál miatta. Szomorú, mert lehetlenné tettünk Téged. Kitérted két karod és mi nem Öleltünk Téged vissza, s ezt nem nézhetted tovább. Szeretted első paroxizmusára nem válaszoltunk, reakényszerültél hát egy másodikra.

A Magad léttartalmából formáltál meg minket. Az egész teremtett világból egyedül az embert teremtettél meg olyannak, hogy az föl tud tekinteni Reád. Egyes-egyedül az ő léttartalmába ágyaztad bele azt a parancsot, hogy Istenutánzó legyen. Az ember azonban nem törődött ezzel a léttartalommal és tudott másfelé is tekinteni, mint Feléd, és tudott mást is utánozni akarni, mint Téged. Magadból teremtettél meg bennünket. Költői képpel szólva elmond-hatnád, hogy kivetted egyik oldalcsontodat és abból formáltad meg az embert istenszerű lénynek. Ez hatástalan maradt. Szeretetednek erre az első paroxizmusára ekkor következett a második. Az elsőben istenszerű teremtménnyé tettél minket, a másodikban pedig saját magadat tetted teremtménnyé, emberré. Miért tetted? Hajtott rá a fájó szíved. Először is a Magadért fájó szíved. Mert aki szeret, akinek szíve van, annak nagyon rossz, ha nem szeretik vissza. Ha egyszer az egész teremtett világból egyes-egyedül az emberre jellemző az, hogy „szeretném, ha szeretnének”, akkor ez az Istenből való kell, hogy legyen. Az Isten olyan lény, aki szeretné, ha szeretnék Őt. Nem önzés ez Részedről. Nem Istenhez méltatlan a Magad körül körözés. A létnek a törvénye, a szeretetnek a törvénye is. Ha az ember kitérja a két karját, akkor nem lehet közömbös számára, hogy az, aki felé kitérte karjait, visszaöleli-e vagy sem. Vágyódtál a szeretetünkre. Borzasztó lehetett Számodra az a közöny, amellyel nem néztünk Reád, s az a közöny, amellyel semmibe vettük azt, hogy azzá formáltál bennünket, amivé, és hogy az Isten-utánzásból semmi sem lett.

S következett a szeretet második paroxizmusa. Magányossá tetted magadat, Atya, és magányossá tetted magadat, Fiú. Teremtménnyé lettél, hogy aztán köztünk élve bizonygasd:

nem vagy Magad, bár a Getszemániban az ellenkezőjét is mondtad szavaiddal, gesztusoddal, egész vergődő Önmagaddal.

Tudtad, hogy mit vállalasz. Az Atya is tudta, hogy mit vállal akkor, amikor a Fiát elküldte a Golgota kockázatával. Megtette. Miért tette meg? Belülről, magából az Istenből keresem reá a választ. Azért tetted meg, Istenem, mert nem tudtad tovább viselni ezt a meghíusulást. Fáj az ölelőnek a vissza nem ölelés, de fáj a vissza nem ölelés a nem ölelő embernek is. S a mi fájalmunk volt eljöveteled második motívuma. Tudtad, hogy nekünk sem jó, ha nem ölelünk vissza.

Az ember szeretetre megteremtett, árva lény. Ha van valakije, ha nincs valakije, férje, felesége, testvére Jézus Krisztusban, akkor is árva Te nélkül, mert Belőled való a szeretet. Te mérhetetlen vagy, s az ember

mérhetetlen mértékben vágyódik a szeretetre. Talán arra is, hogy adjunk, de emberi tökéletlenségünkben folyóan még inkább arra, hogy kapjunk. Nélküled, Reád föl nem tekintve, nem az Isten-utánzásnak az útját járva. Teveled teljes értékűen nem találkozva, árva az ember. Árva, mert Te vagy számunkra az egyetlen megértő jó barát. Az embereknek mindig elvárásaik vannak velünk szemben, s ha embertársaink lemaradnak a velük szemben támasztott elvárásaink mögött, akkor bántjuk őket. Ha lemaradok társaim elvárása mögött, akkor valamilyen formában bántom őket. De Neked is vannak elvárásaid, s ha elvárásaidat nem teljesítem, akkor szomorú vagy. Szomorú vagy, de Te vagy az egyetlen megértő jó barát. Minden elvárásod ellenére Te vagy az, aki megérted, hogy életem minden vergődésével csak annyi tellett tőlem, amennyi tellett. Te más vagy, mint amilyen mi vagyunk. Máté három év összbenyomását mondotta el azzal, hogy Te a füstölő mécsbelet nem oltod ki, a hajló nádszálat össze nem töröd. Te megérted Uram, hogy mikor tudunk lépni. Megérted azt, hogy öt, tíz és tizenöt esztendő alatt tud csak valami lenni belőlünk. Te megérted azt, hogy csak akkor tudok előre lépni, ha már halálra sebesíti a szívemet a magamtól való undorodás. Ha nem tudok előre lépni, ha egyhelyben topogok, ha csetlek és botlok, Te sohasem bántasz. Én türelmetlen leszek, ha a testvéreimmel szembeni elvárások nem valósulnak meg. Te sohasem leszel türelmetlen velem. Sohasem bántasz. A Te tenyeredbe mindig úgy simulhatok bele, mint árva kisfiú, aki ott teljes védelmet kap, aki ott azt kapja, ami minden emberi tisztatlanságtól mentes, isteni szeretet.

Ez volt szeretted második paroxizmusának az oka. Tudtad, hogy az ember árva lény, és ha el nem talál betlehemi istállóhoz, ha meg nem látja – minden egyéb világosságot elhagyva – a Te világosságodat, ha ki nem dob a lelkéből minden zenét, ami nem a Te zenéd, akkor árva marad.

Köszönöm Néked, betlehemi istálló Gyermeke, hogy megmutattad Magad, megmutattad Magadban az Istent. Megmutattad szavaiddal és életeddel azt a megértő jó barátot, akitől soha nem kell félnem, akinél mindig megértést találok, aki mindig simogatni tud.

Köszönöm Néked, hogy ilyen Atyát, ilyen Testvért, hogy ilyen megértő Jó barátot reveláltál Magadban szavaiddal és életeddel. Köszönöm Neked, hogy végig bízol bennem. Köszönöm, hogy biztatsz. Köszönöm, hogy hiszel bennem. Köszönöm, hogy sohasem legyintesz fölöttem. Köszönöm, hogy minden botlásom és minden hűtlenségem ellenére is változatlanul fantáziát látsz bennem. Köszönöm, hogy megvárod, amíg beérek. Köszönöm, hogy olyan

nagyon fontos vagyok Számodra. Köszönöm, hogy soha le nem írsz engem, hogy soha el nem dobsz, soha nem látsz olyannak, akitől már úgysem várhatsz semmit sem. Nem könyvelsz el megzápult, megáporodott,

reménytelen esetnek, hanem mindig tudsz reménykedni bennem.

Mit mondjak Neked, aki vállaltad mindazt, amit vállaltál azért, hogy így láthassalak? Mit mondjunk Neked, aki pusztán azzal, hogy vagy, meg tudsz szüntetni minden árvaságot, minden magányt és minden fájást? Mit mondjunk Neked, aki megmutattad, hogy csak jóság vagy? Mit mondjunk Neked akkor, amikor egy életen keresztül tapasztaltuk, hogy nincs Tehozzád fogható megértő jó barát? Akármilyen sok szeretetet is kap az ember azoktól, akik körülveszik, még sincs senki sem, aki annyira csak énrtem volna. Mit mondjunk Neked akkor, amikor ebben az évben újra ünnepeljük azt, hogy közénk jöttél és olyannak ismerhettünk meg Téged, amilyenek azelőtt nem láthattunk? Csak azt, hogy nem akarunk visszaélni azzal, hogy szeretsz. Nem akarunk visszaélni a bizalmaddal. Soha, életünk végéig nem adjuk fel a reményt, hogy a Te utánzóddá lehessünk, mert Te sem adod fel a reményt, s bízol bennünk. Ez a bizalom ad nekünk erőt életünk végéig.

Ámen...

1973

GROMON ANDRÁS KARÁCSONY ÜNNEPLÉSE...

Ha a nagy keresztény ünnepeken bemegy az ember a különböző felekezetek templomaiba, ünnepélyes, hangzatos, érzelemdús beszédek hallhat arról, hogy Isten milyen nagyszerű dolgokat vitt végbe. Karácsonykor megtudhatja, hogy „Isten megtestesült” Jézusban, és ezzel „egészen új világ kezdődött”. Húsvétkor azt hallja, hogy „Jézus feltámadt”, és ezzel „végbe ment a megváltás műve”: diadalmaskodott a bűnön és a halálon. Pünkösdkor pedig azt, hogy Jézus „elküldte a

Szentlelket”, és ezzel az addig félnék és rejtőzködő tanítványok felbátorodtak, előálltak Jézus feltámadásának üzenetével, létrejött az egyház és megkezdődött az evangélium világméretű terjesztése. E szónoklatok lényege: örülünk felszabadultan, immár minden szép és jó, Isten korlátlan Úr, ami kevés pedig még hibádzik, azt az utolsó ítéleten elintézi.

És nemigen akad, aki megkérdezné: *Miért beszélünk évről-évre, évtizedről-évtizedre, évszázadról-évszázadra mindig csak a múltról?* Arról, ami 2000 éve történt? Miért szajkózzuk 2000 éve ugyanazokat az elkoptatott mondatokat? Miért nem vesszük észre, hogy akit „hitünk alapjának” nevezünk, a názáreti Jézus szakított ezzel a fajta vallásossággal?

Szakított, mert *a zsidóság is így viselkedett.* Folyton arról áradoztak, milyen fantasztikus dolgokat vitt végbe Isten az ősatyákkal, Ábrahámmal, Izsákkal, Jákobbal, és főképp az egyiptomi szabaduláskor. (Legfeljebb azt tették hozzá – amiben szintén követte őket a kereszténység –, milyen fantasztikus dolgokat fog végbevenni Isten a távoli jövőben, amikor elküldi majd a Messiást.)

Persze ez általában is jellemző az emberi társadalmakra (vagy a hatalmi szervezetekre?). Melyek legnagyobb nemzeti ünnepeink? Azok, amelyeken szintén régmúlt eseményekre emlékezünk: a honfoglalásra, a Szent István-i országalapításra vagy az 1848-as forradalomra és szabadságharcra.

A lélektan azonban rámutat arra, hogy az ember, közösség, társadalom, egyház vagy állam, amely folyton a múltjával foglalkozik, valójában halott; lehet, hogy mozog, tevékenykedik, működik, de igazi élet nincs benne, csak vegetál.

Jézus nem ezt akarta. Ő nem a zsidó múlt dicső napjairól áradozott, hanem az akkori jelen számára hirdette meg Isten országát szóban és tettben, és nyilván nem akart olyan egyházat, amely a múlt tömjénezéséből „él”.

A legelső idők keresztényei ezt még úgy-ahogy tudták; egyrészt beleestek ugyan az említett hibába, másrészt azonban mégiscsak tudták, mi a dolguk a jelenben: hirdették az evangéliumot és enyhítettek koruk társadalmi gondjain, ápolták a betegeket, gondoskodtak a szegényekről, törődtek a társadalom peremére szorultakkal. Később már csak a szerzetesrendek őriztek meg valamit ebből, az egyház túlnyomó része megmaradt a hozsannázásnál és allelujázásnál.

A fent említett problematika súlyosan megterheli a karácsony ünneplését is. Annál is inkább, mivel Jézus akarata ellenére ünnepeljük őt, hiszen amíg közöttünk élt, sosem akart a középpontban állni, ünneplés tárgya lenne, egy alkalommal (Mk 8,30) kifejezetten is megtiltotta tanítványainak, hogy róla, a személyéről beszéljenek az embereknek (*médeni legószin peri autu*). A dicsőítést pedig végképp elutasította, de még a dicséretet is. Amikor a gazdag ifjú „jó Mesternek” szólította,

ezt udvariasan, de határozottan utasította vissza: „Miért mondasz engem jónak? Senki sem jó, egyedül Isten” (Mk 10,17-18). Amikor egy asszony a tömegből így magasztalta: „Boldog a méh, amely hordozott, s az emlők, melyeket szoptál”, szintén határozottan elhárította magától az elismerést: „Inkább azok a boldogok, akik hallgatják és megtartják Isten szavát” (Lk 11,27-28).

Ezért, ha már mindenképp ünnepelni akarunk, és tényleg őt akarjuk ünnepelni, nem csupán önmagunknak néhány kellemes órát szerezni, akkor ennek az *ünneplésnek az ő szellemében kell történnie*. Abban a szellemben, amelyet jól fejez ki *Angelus Silesius* közismert párverse: „Hiába születik Jézus százszor Betlehemben, ha nem születik meg újra a te szívedben.”

Itt azonban mindjárt el kell kerülni egy újabb félreértést vagy ellentmondást. Az, hogy Jézus újra megszületik valakiben, nem azt jelenti, hogy szép karácsonyi dalokat teszünk föl a lemezjátszóra, egy aranyos kisbabára gondolunk a távoli Betlehemben, s aztán el-érzékenyülünk vagy könnyekig meghatódunk. Jézus csak akkor születik újra bennünk, *ha újra élni és hatni kezdenek bennünk az ő gondolatai, tanításai*, ha annak örülünk, aminek ő örült, attól szomorodunk el, ami őt elszomorította, ha az ő értékrendjét tesszük sajátunkká, és arra próbálunk megtanítani másokat is. Az pedig egy mondatban így foglalható össze:

Ne önmagunk körül forogjunk, ne a magunk vágyait és érdekeit nézzük, hanem hogy mire van a másik embernek szüksége, elsősorban azoknak, akik az élet árnyékos oldalán járnak, akik az élet hajótöröttjei. *Csak akkor ünnepeljük tehát helyesen a karácsonyt, Jézus születését, ha ettől az ünnepléstől érzékenyebbek leszünk a rászorulókat iránt, több időnk lesz a bajban lévők megsegítésére, jobban kinyílik a pénztárcánk a nélkülözők támogatására és így tovább.*

Ehhez képest az elmúlt évszázadok során meglehetősen *lezüllesztettük a karácsonyt*, amely immár az egyéni és családi önzés, meg a csöpögős szentimentalizmus egyvelege lett, az utóbbi évtizedekben pedig *a Fogyasztás főünnepé* – az Osztózás apostola, a názareti Jézus születésének ürügyén. Nem kell évtizedes teológiai tanulmányokat folytatni ahhoz, hogy valaki fölismerje ebben a képtelen ellentmondást Jézus szándékával.

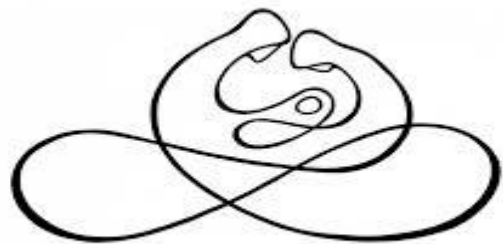
Jézus nem azért lépett föl, nem azért mondta, amit mondott és tette, amit tett, hogy egy kis fölüdülést hozzon a keserű hétköznapiakba, egy kis lelki kábítószerral enyhítse az élet elviselhetetlenségét, egy kicsit megvigasztalja azokat, akik örömtelenül tengetik napjaikat, vagy hogy az ő születésének ünneplésére hivatkozva legyen a családoknak évenként egy hangulatos estéjük, és lehetőleg kellemes körülmények között müllassák az időt a téli napfordulón. Jézus nem azért élt, és vállalta az üldöztetést meg a keresztre feszítetést, hogy egy kicsit elviselhetőbb legyen az egyébként elviselhetetlen élet.

Hanem azért, hogy *megtanítsa az embereket arra: változtassák meg magát az életet - az életüket*, hogy emberhez méltó, értelmes és szép élet legyen, és ne kelljen olcsó vigaszokhoz folyamodniuk. *Belső fordulatot akart az emberek lelkében, gondolkodásmódjában, viselkedésében*, s ennek révén azt, hogy igazi fordulat álljon be *egyedül egymás közötti kapcsolataikban és az egész emberi társadalomban is*. Érzékenyen figyelt és reagált korának súlyos gondjaira: a szegények és a gazdagok közötti szakadékra, a szegények nyomorára, a „nemzetiségi ellenségeskedésekre” (zsidó-szamaritánus viszony), a teológusok (írastudók) és papok vallási garázdálkodásaira, az uralkodók zsarnokságára, vagy éppen a rómaiak általi megszállás problémáira. Mindezekre és a többi bajra nem egy kis fájdalomcsillapítót, *nem tüneti kezelést akart adni*, hanem gyökerükben akarta orvosolni őket.

Természetesen tudta, hogy egyedül nem tudja megoldani valamennyit. Ezért gyűjtött tanítványokat, és azt akarta, hogy majd azok is gyűjtsenek tanítványokat, hogy egyre többen legyenek, akik az ő tanítása szerint élnek; mert abban biztos volt, hogy csak az ő tanítása (vagy bármely, azzal összhangban lévő tanítás) alapján lehet valóban átalakítani és emberivé tenni az életet. A karácsony ünneplése tehát *kizárólag akkor lehet méltó Jézushoz, ha a mai keresztények ugyanolyan érzékenyen és ugyanolyan segítőkészséggel figyelnek a mai kor problémáira, mint Jézus a saját koráéira* – az öregek, betegek, magányosok, drogosok, válási árvák nyomorúságától kezdve a hajléktalanságon, a munkanélküliségen, az AIDS-en és a klónozáson át az ökológiai katasztrófa veszélyéig, a mérhetetlen fegyverkezésig és a világegyezésig, különös tekintettel például a tőkés társaságok világhuralmára.

Nyilvánvaló, hogy ezeket a gondokat néhány keresztény nem tudja megoldani, de még néhány száz-ezer sem (ha egyáltalán megoldhatók). Mégis: *a keresztényeknek kell lenniük azoknak, akiket nem saját kis magánproblémáik kötnek le, hanem akik keresik a megoldásokat a világ súlyos bajaira, és életüket teszik a megoldási kísérletekre* – „ha érdemes, ha nem” (Váci Mihály). Mert Jézus szerint nekik az a dolguk, hogy a föld sója és a világ világossága legyenek (Mt 5,13-14).

(1995)

FARKAS ISTVÁN

KARÁCSONYRA...

Környezetszennyezés

Hajnali derengésben épphogy ellátott az országúti jegenyéig. Inkább csak érezte, hogy ott van, mint ahogy már hetven éve ott volt, sőt már nagyapja is mesélt róla. Akkor még egész sort alkottak az út mindkét oldalán. Ők vezették az utat egyik tanyától másikig. Valamikor talán egész Vásárhelyig is elmentek. Aztán valamikor elkezdtek fogyni, fogyogatni és mára már csak ez az egy szál meredezett magában, de már ő sem értette miért áll ott. Már nem mutatott senkinek semmit legfeljebb az öregnek a hajnali derengést. Valamit Józsi, a kakas is megérezhetett, mert hangos szóval kezdte dicsérni a hajnalt, no meg a gazdáját is, mivel igen megéhezett az éjszaka. Nemcsak, hogy nem evett semmit, de hallotta, hogy róka ólalkodott a tyúktól körül és ez még annyi év tapasztalata után is idegesítette. Mikor az öreg kinyitotta az ajtót mindjárt látta, hogy baj van. A kis kendermagos nem ugrott le a létráról, mint a többi, hanem csak gubbasztott tovább. Nocsak, - gondolta az öreg - már megint egy oda van. A bajt már régóta tudta, de hát soha sem volt élet baj nélkül. Talán csak gyerekkorára emlékezett vissza, amikor a napok szép, csöndes egyhagúsággal teltek, annak unalmával, de békéjével és rendjével együtt is. Akkor még a tanya nem szűkülte össze ennyire. A libákat egészen a kis ér partjáig is elterelgette, mert ott nőtt a legjobb pimpó és ott lehetett a legjobb furulyákat faragni az öreg fűzfa vesszejéből.

Aztán a tanya elkezdett szűkülni. Manapság ősszel a nagy traktorok már közvetlenül a ház körül róják a köröket annyira, hogy még az ablakokat is be szokták csukni a nagy zaj és bűz miatt. Elfogadta az öreg ezt az életet is, bár nem értette sok más mindennel együtt. Nem értette, hogy miért keseredett meg a víz a kútban, miért volt egyre rosszabb a bor minősége évről évre, mikor a pincében ugyanúgy készítette mint hajdanán a nagyapja. Nem értette, hogy miért ég ki a kacsák maradék kis csipegetni valója a ház körül, nem értette a kenyér és tej árát és nem értette azt sem, hogy miért nincs már meg az öreg kemence, no meg a Rózsa tehén. A fia, aki kitanított és aki sokra vitte, - már az egyetemen oktatja az ökológiát - sokat magyarázta neki a gazdasági, népgazdasági és ökológiai összefüggéseket, de ő abból nem értett egy szót sem. Persze megbántani nem akarta, így hát csak bólogatott. Mikor a malacot is megetette, elégedetten nyitott be a konyhába, mert már érezte a szalonna omlós, füstös ízét a szájában, a pálinka illatát és a finom dohányt is mert reggeli után, így tél derekán még az is dukált. Szerényen éltek feleségével itt a tanyán. Nem sokat költöttek magukra. Víz, villany alig fogyott, mert soha sem tanulták meg mi az, pazarolni. Gecse, az öreg ló is

elhúzta még a kocsit Vásárhelyig. Messzebb meg nem kellett menniük. A fiúk hívta őket a városba sokszor, mert szégyellte is egy kicsit őket, de ők maradtak.

Hét órakor bekapcsolta a kis telepes rádiót, amin reggelente a világ zajait hallgatta és amelyet a fiától kapott egyik karácsonyra, de a masina csak recsegett-recsegett, de hang nem jött ki rajta. No, már megint az elem - gondolta - és bement a szobába a cseréért. Mikor kicserélte egy darabig nézte a kezében az itt-ott még fényes, de már rozsdásodó hengereket. Mit csináljak vele? - kérdezte az asszonyt. Semmit, - felelte az - dob ki a szemétdombra.

Mikor tíz órakor megjött a fiú a családdal, nagy volt az öröm. Ez mindaddig tartott, amíg a fiú fel nem fedezte a szemétdombon az eldobott elemeket. Ekkor felháborodva rohant az öreghez.

- Hányszor kértem már, hogy ezeket gyűjtsétek össze, ne dobjátok el. Az ilyenek miatt megy tönkre a termőföld, szennyeződik el talajvíz - dühösen nézett a bólogató öregre, aki ismét semmit sem értett, de valahol belül mélyen érezte, hogy tényleg, már megint beszennyeződött valami.

1993. január

Roraté

A busz hirtelen fékezett, mert a KÖKI-nél már ilyen hajnali órában is nagy volt a gyalogosforgalom keresztben a hídon.

- Miért nem kapaszkodik - sziszegte a fogai közül a fiatalember - és még hozzátette a nyomaték kedvéért -, hülye, bunkó.

- Bocsánat, nem haragudjon, a busz... - kezdtem, miután valahogy megkapaszkodtam, de látva, hogy a hideg gyűlölet szürke, beton-közönybe megy át a fiú arcán egy sajnálkozó vigyorban hunyt ki a bocsánatkérés. Az öklöm azonban összeszorult. Valami jeges hidegség csapta meg a szívemet a "bunkó" miatti felháborodásomban. A fiú egy fejjel magasabb volt nálam, jól kisportolt, farmer-dzsekis, így az öklöm hamar kiengedett, de a szívemben ott maradt a hidegségből valami.

A Ferenciek terén szálltam le a Metróról. A hidegség lassan szűnt és a mozgólépcsőért való versengést már a szokásos nyugalommal szemléltem.

A templomban még sötét volt. Csak a csoszogások, padnyikorgás, egy-egy fémsarok kopogása jelezte, hogy valami készül. A padok lassan megteltek és hátul, az orgona alatti jó helyeken kívül már végig a falak mentén és a középben is egyre fogytak a helyek. Meggyulladtak a reflektorok és a csillárok, megszólalt a csengő és az orgonán felhangzott a Harmatozzatok égi magasok,

A felhők essék az igazat,

Nyíljék meg immár a föld,

Teremje az Üdvözítőt.

A gyors, reggeli áldozók hosszú sora ilyenkor még

hosszabb, de a rorátézók a hosszú, csendes várakozásra készültek fel. Itt-ott felsírt egy-egy korán ébresztett gyerek és a máskor oly hangos szóval panaszkodó, a rendszert szidó öregasszony is térdre roskadva hajlongott a Máriaoltár előtt. Szívem lassan megtelt melegséggel. Az ének, a templom angyala, kisöpörte belőle a hideg utolsó foszlányait is. Már nem haragudtam senkire. Most már talán kezét is nyújtottam volna a "bunkós" fiatalembernek, mert a kezem is meleg lett. Hideg, ökölbe szorult kézzel nincs értelme kezét fogni.

Lassan ballagtam befelé a munkahelyemre. A város már felébredt. A zaj, a bűz elfoglalta bennem ismét a jól megérdemelt helyét. Azon gondolkoztam, vajon mit értett a pap azon, hogy a bennem lévő vadállatokot kell először megszeliádenem, ha karácsonyi pásztorként a betlehemi jászolhoz akarok menni?

1995. Adventjén

Karácsonyi dal

Már a reggel is rosszul kezdődött. A hetek óta tartó év végi hajrá, a leltár, a sok szóbeszéd miatt már jó ideje rosszul aludt, és a ma reggeli ébredés is keserves volt. Kint szitált a köd a hirtelen megenyhült időben, de a talaj még fagyos volt, és a sok kis esőcsepp dideregve ért földet jéggel borítva füvet, fát, járdát, autókat. A lakótelep lépcsői jégpályákká váltak, és a buszmegállóban didergő tömeg tömör masszaként feketélt a lépésben araszoló buszokra várva. A metróban kellemes meleg volt, de a Ferenciek terén újra megcsapta a dermedtség. Már majdnem a hamburgeresnél járt, mikor hirtelen meg kellett állnia. A járdán, a sötétben egy kis szürke madár ugrált, majd felkapva egy-egy morzsát, felreppent a hamburgeres pultjára. Lehetetlen - gondolta -, biztosan rosszul látok. Mit keresne itt, ilyenkor egy kis vörösbegy. De a madár, mintha kitalálta volna a gondolatait, ismét csinált egy fordulót, és békésen elhelyezkedve a pulton dudorászni kezdett. Nem úgy, mint tavasszal, hanem csak úgy ahogy társai is szoktak október végén, költözés előtt, csukott csőrrel, de az egész tavaszi műsort végigdúdolván. Szegényke - gondolta -, biztosan beteg, hogy nem tudott a társaival repülni. De lehet, hogy csak elkápráztatta ősszel a városi élet, a sok morzsa és a sok meleg háztető, aztán meg már késő lett. A metróból kiözönlő tömeg magával sodorta, és a vörösbegy is eltűnt a sötétben. Az irodában a hangulat már nem volt a régi. Mindenki saját gondjával volt elfoglalva, és a reggeli meghitt percek, viccelődések és a közös kávézások helyett ma is csak néhány, az övéhez hasonló álmosan savanyú arc fogadta.

- Elkezdődött - legyintett Péter a szemben lévő íróasztalnál, miközben szép komótosan rakosgatta ki a fiókjából a holmiját.

- Jó lesz, ha igyekszel, mert 10 órákor jönnek a szállítók, és költözünk le a másodikra.

- Költözünk? De hiszen tegnap még úgy volt, hogy csak az ünnepek után. De sürgős lett egyszerre!

- Hja, az tegnap volt. Fő a szervezés! Talán arra gondoltak, így nem marad sok idő a kesergésre, el leszünk foglalva az elkeveredett dolgok keresésével egy ideig.

- Ne viccelj! Nem olyan egyszerű ez. Mi lesz például a Zsuzsa holmijával? Szabira ment és csak az ünnepek után jön be.

- A Zsuzsa? Amiatt ne fájjon a fejed! Nézd meg milyen szép ajándékot kapott! Ott van az íróasztalán.

Felemelte a céges levelet. A vállalat belső átszervezése miatt... elismerve eddigi munkájának eredményeit... december 31-i hatállyal... továbbá végkielégítésként megilleti... Ismét, ma már másodszor nem hitt a szemének. Persze, hiszen emlékszik, úgy négy évvel ezelőtt, egy szabad pártnapon vagy termelési tanácskozáson történt. Akkor persze többen gratuláltak Zsuzsa szókimondó hozzászólásához. Abban az évben meg is kapták a Vállalat kiváló Brigádja címet, bár az öreg Béla bácsi a brigádbulin nemtetszően csóválta a fejét, és valami olyat dünnyögött, hogy aki fegyvert fog, fegyver által vész el, de akkor ki figyelt rá. Most mi lesz? Valakinek táviratoznia kellene vagy kiugrani hozzá, hiszen itt lakik Kőbányán. De nem. Hiszen azt mondta, hogy leutaznak az anyósához Peremartonba. Visszaballagott az asztalához és szótlanul elkezdte pakolni a fiókjait, a szekrényét, a könyveket. Lassan beesteledett. A dobozok egy része levándorolt már a másodikra. A falak üres tekintettel bámulták a szokatlan nagy felfordulást, és csak a képek helyei vigyorogtak ferde szemmel rá. Milyen jó is a Zsuzsának. Nem tud semmit. Boldogan készülődik a gyerekekkel a karácsonyra. Már biztosan a libát is kiválasztották az anyósával. Már éppen indulni készült, mikor megszólalt a telefon.

- Halló, szervusz, itt Zsuzsa. Mi újság? remélem, már ti sem dolgoztok. Boldog Karácsonyt mindenkinek!

- Mi? ... Ja!... Szia Minden rendben. Készülünk a holnapi karácsonyi bulira. Lehet, hogy a diri is feljön. Majd gondolunk rád! Nektek is minden jót az ünnepekre.

- De jó nektek, bárcsak ott lehetnék! De azért én sem panaszkodom. A gyerekek már készülődnek. Most csinálják dióból a díszeket a nagypapával. Na, viszlát jövőre. Mindenkit pusziok és kellemes ünnepeket.

- Nektek is minden jót. És szeressétek egymást nagyon!

- Na mi az, milyen érzélgős lettél! Fel a fejjel öregfiú! Jövőre is lesz Karácsony. Szia!

- Szia.

Igen. Zsuzsának igaza van. Jövőre is lesz Karácsony. Minek lógatja az ember az orrát, pláne, ha még az állása is megvan. A Ferenciek terén egy tüt sem lehetett volna leejteni. A kirakatok csillogtak, kacagtak és csábítottak. A házak körben ki voltak világítva és a lámpafüzérek ünnepi hangulatot teremtettek az egész téren. Mindenki

futott és lökdösődött, hogy még beszerezze szeretteinek az utolsó, elmaradt ajándékokat. Lent az aluljáróban, mindjárt a lépcső mellett, ragyogó szemű, kis, rongyos cigánygyerek állt kinyújtott, üres tenyérrel.

- Boldog Karácsonyt, boldog Karácsonyt - kiabálta.

1991. december

Vonaton

- Szabad a hely? – kérdezte a zömök, idős ember kissé bizonytalanul, ahogy a vonaton a többség szokta. Bár látta, hogy szabad, de a visszautasításra mindig számítani kell. Akinek már van helye, az nagy úr. Mondhat nemet is. Még senkit sem láttam, aki megvárta volna a vonat indulását, hogy meggyőződjön az állítás igazságáról. Ezért aztán bizonytalan volt. Meg a nagy kabátok is és a csomagok. Bár neki nem volt nagy csomagja, csak egy kopott sporttáska.

– Tessék – mondtam és hogy a további érdeklődők bizonytalanságát oszlassam fel tettem az irattáskámat a csomagtartóra és visszaültem az ablak mellé.

Az ember egy darabig csendben ült szemben, a másik padon. Táskáját az ablak melletti ülésre tette, mintegy bebiztosítva magát egy esetleges közvetlen szomszéd veszélye ellen. De több érdeklődő nem jött. Ez az elrendezés elég volt ahhoz, hogy elrohanjanak mellettünk a későn jövők, a kapkodók és a csoportosan utazók. Még mind a ketten kabátban ültünk, mert kinn hideg volt.

A vonat elindult. A zömök ember kezdett először fészkelődni. Felállt, lassú mozdulatokkal levette kissé kopott kabátját, majd felakasztotta a folyosó felőli akasztóra. Visszaült a helyére és kotorászni kezdett a sportszatyorban. Elővette a regényt és olvasni kezdett. Meleg lett. Levettem a kabátomat és az ablak melletti akasztóra akasztottam, hogy védjen a hideg fal sugárzásától. Kivettem a könyvemet a táskából és olvasni kezdtem. Az utasok duruzsolása lassan elhalt, ahogy belemerültem a történetbe.

Érdnél néztem fel először. A zömök ember már nem olvasott. Csak tartotta a könyvet. Szemei maga elé, valahová nagyon messzire néztek. Arca olyan volt, mint a termete: kerek, zömök, oroslán arc. Keze is. Az a vasesztergályos típus, akinek mindig oda lehet adni a legkomplikáltabb munkát, amit már senki sem vállal. De lehet, hogy vegyész. Nem, inkább valamilyen gyakorlati, kézzel fogható munka. Szobrász is lehetett. Arca végtelen nyugalmat árukt el. Ami a kőből vagy a vasból árad. Vagy a földből. Kertész? Láttam, ahogy nyugodt méltósággal metszi az almafákat. Néha hátra lép, majd ismét néhány vágás. Ahogy a festő fest. Talán tanár lehetett. Sebtében összevarrt, kopott, kordbársony nadrágja már a nyugdíjas éveiről árulkodott. Matematika? Nem, ahhoz túl zömök. A matematika tanároknak hosszú vékony ujjuk van és csontos az arcuk. Biológia? Nem. Inkább rajz, vagy irodalom. Ahogy lapozta a könyvet. Szeretettel. Mindegy.

Mindenképpen anyaggal dolgozhatott. Egy pillanatra összenéztünk. Olyan volt a tekintete, mint a Balatoné késő ősszel. Fenn, az aligai löszfalról nézve. Nyugodt, szürke, végtelen mélységű. Semmi kutakodás, kíváncsiság, izgalom. Mosoly sem. A lények olyanok neki, mint a szalmakutyák – ugrott be a Tao Te Kingből. Lassan a táská felé nyúlt és elővett egy becsomagolt szendvicset. No, lám. Az asszony. És a saját szendvicsemre gondoltam, melyet feleségem még indulás előtt rakott be a táskámba.

– Zsibvásár – mondta hangosan egy mély, nyugodt hang. Ránéztem, de arca mozdulatlan volt és szemei ismét a végtelenben pihentek. Körülnéztem. A másik ablaknál egy öregasszony indulás óta előrehajolva magyarázta a szomszédja lányának bajait a szembe ülő hölgynek és mögöttem halkán, de áthatóan szövegt egy vókmen tam-tamja. Kinéztem az ablakon. A fagyos, párás üveg impressziószerűvé változtatta az elrohanó tájat.

– Benned – mondta most ismét a hang.

Micsoda? Csak nem hallucinálok? De a hang olyan áthatóan tiszta volt, hogy megzavarodtam. Talán hasbeszélő az öreg. Lehetetlen. Akkor meg ki beszél?

– Tó – mondta kis szünet után a hang.

Egy barátom jutott eszembe, aki hangokat hall, de az a hang válaszol a kérdéseire. Ez pedig csak kinyilatkoztat. Vártam. Közben ismét a zömök embert figyeltem. Lassan megette a szendvicset, a fóliát a szemetesbe dobta, majd egy újabbat vett elő és azt is enni kezdte. Nagyot nyeltem és felnyúltam a táskámért. Levettem én is a szendvicsemet, majd miközben rámosolyogtam, enni kezdtem. Talán beszélgetni is fogunk, ha megettük – gondoltam. Kiderül, hogy jól tippeltem-e? Minden esetre a kertész mellett maradok. Azzal nem tévedhetek nagyot. Kertje mindenkinek van. Lényeg a találás. Meg mit is veszthetek? Legfeljebb kiderül, hogy államtitkár volt az átkosban. S akkor mi van?

Már Dinnyést is elhagytuk. Gondolataim a zömök emberről már átkacsaringóztak a tegnapi megbeszélésre, majd átvágtak a holnapi feladatok sűrűjén és szépen megtelepedtek a karácsonyi vásárlások és ajándékok mezején. Otthonosan berendezkedtek. Gyönyörű, rózsaszínű palotát építettek fel, melyben minden szikrázott és csillogott, de amely teljesen üres volt, miközben hatalmas hangszórók hirdették az olcsóbbnál olcsóbb és szebbnél szebb további ajándékokat. Majd megjöttek az unokák és a gyerekek egy hatalmas mérlegen mindent lemértek és összehasonlítottak. Mindenki boldogtalan és elégedetlen volt, mert semmi sem egyezett. Hol a nagyobb volt kisebb, hol a kisebb nagyobb.

– Kiszállás – hallottam hirtelen ismét a hangot. Összereztem, de láttam az ablakon át, hogy a vonat még csak éppen elhagyta Fehérvárt.

Akkor hová szálljak ki? – kérdeztem magamtól és lopva

a zömök emberre néztem. Éppen összegyűrte a második föliát és nyúlt a szemetes felé. Arcán mintha mosolyt láttam volna átfutni, de lehet, hogy tévedtem.

– Befelé – mondta ekkor a hang és mozdulatlanul merevedve figyelni kezdtem. Fülemből eltűntek a fülszajai és csak egy tompa, lassan hullámzó zúgás töltötte be, mint amikor cseng az ember füle, de ez nem volt kellemetlen. Olyan volt, mint egy lassú hullámverés a tengerparton. Szemet lehunytam és a gyorsan mozgó vörös karikák mozgása szép lassan elpihent. Csak nem fogok elaludni – gondoltam, de nem voltam álmos. Lassan megjelent előttem a zömök ember arca. Ráncai kisimultak, petyhüdt redői az állán és a szeme alatt kifeszültek. Mosolygott.

– Hagyd – mondta ekkor a hang és én hagytam. Mintha lebegtem volna egy tó vizén, vagy a vízben, amely olyan selymes volt, hogy csak lágy simogatását éreztem. Valószínűleg elaludhattam. Arra ébredtem, hogy valaki meglök. Hirtelen fölrezzentem, de senkit sem láttam magam mellett. A zömök ember könyvébe merülve olvasott, az öregasszony még mindig a történetét mesélte és a vókmen még mindig ugyanazt a ritmust verte.

A Balaton hatalmas kéksége világított be az ablakon. A vonat fékezett. Lassan szedelőzködni kezdtem. Levettem a táskámat és a zömök emberre pillantottam. Mosolyogva bölintott. Olyan volt a mosolya, mint a szellő, amely éppen csak érinti a tó felszínét és már száll is tovább.

– További jó utat – mondtam, de már meg is bántam, hogy ennyit beszéltem.

Ahogy lassan ballagtam a kihalt parton még mindig az utazáson járt az eszem. Ekkor ismét megszólalt a hang:

– Tenyereimen.

A sirály vijjogva csapott le a tóra. A nyárfa leveleket csapatostul söpörte a szél és a vonat füttye lassan beleveszett a hullámverés monoton zajába.

1999. január

BULÁNYI GYÖRGY

ÖRÖKSÉG A CSALÁD...

00. A SZEMÉLY MÉLTÓSÁGA

Az összes tapasztalható létezők közül kizárólag az emberi faj egyedeit mondjuk személynek. E szóval fejezzük ki az emberi fajhoz tartozó egyedek mindegyikének a méltóságát. Ez a méltóság abban áll, hogy az emberi egyed öntudattal, szabadsággal és erkölcsi felelősséggel rendelkezik. Míg a többi fajok egyedei öntudat, szabadság és erkölcsi felelősség nélkül és csupán a Teremtőtől beléjük írt ösztönöktől vezérelve élik életüket, addig az ember tudatában van annak, hogy szabadon kell követnie lelkiismeretének hangját. A lelkiismeretéből tudja, hogy fájának kivétel nélkül minden tagja

ugyanazzal a személyi méltósággal rendelkezik, mint önmaga. Ennek a kollektív tudásunknak megfogalmazója az aranszabály, mely a jézusi tanításban így hangzik: "Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük..." (Mt 7,12). Ez a szabály - egy szóval: a szeretet Istentől természetünkbe írt felszólítása - Jézusnál nem ismer kivételt: "Szeressétek ellenségeiteket..., legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes" (Mt 5, 43.48). Az emberi személy méltóságának végső okát a Teremtés könyve fogalmazza meg:

Megteremtette Isten

az embert a maga képmására.

Isten képmására teremtette,

férfivá és nővé teremtette" (Ter 1,27).

Személyi méltóságunk végső oka tehát istenképiségünk. Ebből a személyi méltóságunkból következik, hogy Isten szövetségre kíván lépni kivétel nélkül minden emberrel arra, hogy megvalósuljon a teremtő Isten terve, melyet Jézus Isten Országának nevezett. Személyi méltóságunk ennek következtében ezt az Istentől kapott feladatot ruházza ránk: "Keressétek Isten Országát..." (Mt 6,33). Az aranszabály alapján felépíteni Isten Országát, más szóval: a szeretet civilizációját - ebben áll az ember személyi méltósága. Embertársaink személyi méltóságának tiszteltben tartásában valósul meg az emberi faj egyedeinek személyi méltósága. Személyi méltóságunk az Isten akarata következtében - tény. Ezt a tényt tiszteletben tartani - feladatunk. A személyi méltóság tehát egyfelől tény, másfelől feladat.

001 - Az életet ajándéknak, tehernek feladatnak, fátumnak éli-e meg? Miért?

Életünket kéretlenül kapjuk. Fátumnak, végzetnek is mondhatjuk tehát, mert nem lehet senkit sem megkérdezni, hogy akar-e létbe kerülni, vagy sem. A fentiekből következően az élet mindannyiunk számára feladat is. Az öntudatos, mert emberi élet mindenképpen örömök és bajok forrása. Hol inkább terhesnek, hol inkább örvendetesnek éljük meg létezésünket. Lelkiismeretünk arról tudósít, hogy az életet vállalnunk kell, annak feladata elől meg nem szaladhatunk; s másoknak sem nyújthatunk segítséget ehhez a megszaladáshoz. Nem ölhetjük meg tehát magunkat, hogy ezáltal ledobjuk terhünket. Nem ölhetünk meg senki mást sem azért, hogy megszabadítsuk őt az élet terhetől. Lelkiismeretünk elvetendőnek állítja az öngyilkosságot is, a pozitív euthanáziát is. Az Isten vele kötött szövetségét átélő ember pedig Isten ajándékának éli meg az életet, mert az élet lehetőséget kínál fel neki, hogy közreműködjen Isten embert boldogító tervének megvalósításában. Személyi méltóságunk tényének és feladatának tudatosítása révén az emberi életet, a velejáró összes teher ellenére is, Isten kezéből jövő és ajándékba kapott nagy lehetőségként éljük meg.

- Az emberélet értékessége és veszélyeztetettsége hogyan jelenik meg a család életében?

Isten férfinak és nőnek teremtette meg az embert. Férfi és nő életközössége teszi Isten akarta révén lehetőségessé az emberi faj fennmaradását. A férfi és nő egyesüléséből megszülető gyermek a fenti életközösségen belül válik alkalmassá arra, hogy kibontakozzék öntudata, szabadsága és lelkiismerete. Férfi és nő, s ezek gyermekei formálják meg a családot. A család az emberi személy méltósága kibontakozásának - a ténynek és a feladatnak - Isten akarta alapvető feltétele. Mind az a pozitívum és negatívum, amely a létezéssel, az emberi létezéssel is, együtt jár, alapvetően a család ölén belül jelenik meg számunkra, hiszen családon belül éljük meg a legintenzívebben a magunk és egymás életének terheit és örömeit. Annak következtében van ez így, mert bár a szeretetünkől senkit sem zárhatunk ki, mégis van a szeretetnek rendje, mely elsősorban házastársunkért és gyermekeinkért tesz felelőssé minket. A szeretet arra szólít fel minket, hogy segítsünk embertársaink terhein. Ennek a segítségnek alapvetően a családban kell megtörténnie. Minden családon túli egyednek vagy emberi társulásnak a feladata etekintetben csak másodlagos.

- az emberélet és a személylé alakulás összefüggése, fontossága

Az emberi élet - alapérték, mert annak fenntartása nélkül nem valósulhat meg Isten terve: az a terv, hogy a maga szentháromsági életének mintájára megvalósuljon a szeretet civilizációjának mondott ország, az Isten Ország. A megszülető emberi élet elpusztul anélkül az intenzív gondoskodás nélkül, amelyet Isten terve szerint férfi és nő életszövetsége, s az ebből kinövő család hivatott biztosítani. Ha ez a gondoskodás nem eléggé intenzív, akkor a megszülető élet személyi méltósága - tényként és feladatként - fogyatékos lesz. A fogyatékos személynek is van méltósága, amelyet tiszteletben kell tartanunk, bár a fogyatékos személyek, önmaguk és környezetük számára egyaránt, növelik az élet terheit.

- az ember istenképmassága hogyan jelenik meg az emberi kapcsolatokban, - a házasság, mint Isten által alapított egység, szeretet-szövetség, élet és szeretet-áram folyamatossága

Az ember személyi méltósága, mint feladat - elsősorban abban áll, hogy létrejöjjön az a házasság, amely modellje, mintája a társadalom egésze számára mondott isteni tervnek. Elsősorban a családon belül kell megvalósítanunk a szeretetcivilizációt. A jézusi tanítás alapján ez a szeretetrend három alapmagatartásban nyilvánul meg. Az első: elutasítva mindenféle uralkodást (-archiát és -krátiát) a család minden tagját szolgálni akarjuk: a férfi a nőt, a nő a férfit, apa és anya a gyermeket, hogy azután ennek következtében a gyermek is mihamarabb abban lássa örömét, hogy segíthet abban, amiben tud, szüleinek, kisebb vagy nagyobb testvéreinek. Az Isten

Országának ez a legelső alapmagatartása: a mindenkit szolgálni akarás, a pán-dúlia.

A második alapmagatartás: a kiváltságkergetés elutasítása. Ez abban nyilvánul meg, hogy legyőzzük az önzés istentelen, emberalatti, emberhez nem méltó ördögét, s osztozásra törekedünk. Megosztjuk a többiekkel azt, amink van. Rájövünk arra, hogy nem a vevésben, hanem az adásban áll a boldogságunk. "Nagyobb boldogság adni, mint kapni" - mondta Jézus (ApCsel 20,35). Isten Ország. A világ, amelyben attól vagyunk boldogok, hogy adunk és kapunk. Nem attól, hogy kiváltságokat biztosítunk a magunk számára. A harmadik alapmagatartás: mindennemű erőszakot elutasítva keressük a felmerülő konfliktusokban a békességteremtés útjait. A szolgálat, az adás és a szelídség jézusi eszményei biztosítják, hogy az Isten akarata szerinti házasság és család az emberi társadalom szilárd alapegységévé alakuljon, amelyet az Istenből való szeretet folyamatos áramlása épít és tart fenn a család tagjai között. Ez a szilárd egység lesz a legnagyobb segítség és ösztönzés a majdan új családot alapító gyermekek számára, hogy maguk is ilyen családok valósításában lássák emberi személyi méltóságuk kibontakoztatását.

- hogyan juthat el üzenetként, örömhírként minden emberhez

Önerejében juthat el. A szó mindig kevesebb, mint a példa: Jó bornak nem kell cégér. Ez nem jelenti azt, hogy az örömhírt nem kell hirdetni. De Isten országában minden hirdetés csak üres reklámfogás, ha nincs mögötte a megmutatható, a látható példa.

002 - az élet veszélyeztetettsége és a személyi méltóság fenyegetettségének a tapasztalata hogyan jelenik meg a családban

Mindkettő alapvetően a családban jelenik meg, hiszen senki más nem szembesül olyan közvetlenül és olyan intenzíven az emberi személyt érintő veszéllyel és fenyegetettséggel, mint a családtagok. Ha bármi bajunk támad, azt családunk tagjaival közöljük, családunk tagjai észlelik. Segítséget is elsősorban azoktól várunk. Nagy baj, ha a fenyegetettség a családtagok részéről ér bennünket, hiszen a dolgok Isten akarta rendje, hogy legkevésbé a családtagok fenyegezzenek minket.

- a sérült élet és az emberi méltóság - és a család funkciója

Mindenfajta élettel, az emberalatti élettel is, együtt jár a sérülés, és a maradandó sérülés lehetősége. A személyi méltóság elve azt kívánja tőlünk, hogy sérült embertársunkat ugyanúgy becsüljük, mint az egészségest. A család elsődleges felelőségéből következően, a családtagok személyi méltóságából folyó feladat, hogy a sérült embernek megadjuk azt, amit a nem sérültnek is megadunk, bár a sérült ember nem képes azokra a viszontszolgálatokra, amelyekre az egészséges képes.

003 - az egyháziak, az egyházi közösségek, az egyházi tanítástól várt segítség

Az egyházi tanítás segítése abban áll, hogy eszmei eligazítást ad a személyi méltóság elveinek kifejtésében. Az egyházi közösségek e tanítás alapján gyakorlatba viszik át ezt a tanítást. A kisközösségeknek a szerepe ebben elsődleges, mert kicsinységük következtében elsősorban az ő gondoskodási mezőjükben észlelhető az a baj, amelyben a családoknak segítségére siethetnek. Az egyházközség már csak úgy tud tudomást venni a bajról, ha egy segítő, karitatív szolgáló szervének tudomására jut a segítségre szorultság. A kisközösség tagjai pedig rendszeresen találkoznak, s e találkozások során közölhető az a baj, amely az egyes családokban megjelenik. Ha az egyháziak a papokat jelentik, akkor ők azok, akiknek feladata ezt a segítő szolgálatot egyházközségük - esetleg egyházmegyéjük vagy országuk területén megszervezni és működtetni.

004 - a társadalom és a személyi méltóság

A társadalmat, egy adott ország vagy az országok összességének társadalmát - az emberi egyedek összessége adja. A társadalom erkölcsi szintje azonos a társadalmat alkotó emberek erkölcsi szintjének középértékével. A társadalom ennek folytán oly mértékben segít mindabban, ami feladatként következik az ember személyi méltóságából, amilyen nagyságú a fenti középérték. Ennek következtében az emberi sérülés és veszélyeztettsége orvoslására a civilszervezetek is hivatottak. S hivatottak a társadalom akaratóból, a választópolgárok bizalmából megszülető kormányok is, helyi szinten pedig az önkormányzatok.

Az Isten országa oly mértékben valósul, ahogyan az egyedekben, s az ezekből álló családokban, egyházi alakulatokban, civilszervezetekben, önkormányzatokban és kormányban tudatosul az ember személyi méltósága, mint tény és mint feladat.

01. INDIVIDUALIZMUS ÉS CSALÁD

Az individualizmus - a magam, az én családom, az én csoportom személyi méltóságának túlhangsúlyozását jelenti. Aki individualista, az tudatában van a maga személyi méltóságának, de nincsne tudatában a többi ember személyi méltóságának. A személyi méltóság - mint tény, megtalálható benne. A személyi méltóság - mint feladat hiányzik belőle. Ez az individualizmus azonos az önzéssel, amely lehet egyéni önzés, s ebben az esetben családon belül sérti a család többi tagjainak személyi méltóságát; de lehet családi individualizmus, amely a családon kívüliek személyi méltóságát veszi kevésbé vagy semmibe. Mind a két fajta individualizmus kárt okoz az emberi személynek, mely csak akkor teljesedhet ki, ha nem hangsúlyozza túl a maga személyi méltóságát, azaz ha a személyi méltóság tényét és feladatát is a magáénak tudja.

011 - mi a "világ terve". látásmódja a családról? Mi ennek az oka?

A "világ" ebben az esetben azoknak az embereknek az összességét jelenti, akik nem teszik magukévá a fentiekben körvonalazott jézusi tanítást, örökséget, hanem egyéb tanításoktól, pl. az individualizmustól meghatározottan akarják élni életüket. Ezeknek az embereknek terve, látásmódja végzetes a családra nézve. Az individualista csak magára gondol. Ennek következtében ki van téve annak a kísértésnek, hogy meg sem házasodik. Ha mégis megházasodik, nem vállal gyermeket. Ha mégis vállal, csak egyet vállal - az ezzel együtt járható összes negatív következményekkel együtt. Ez a terv és látásmód életellenes. Hadat üzen Isten tervének, amely arra épül, hogy az élet legyen. Az individualista az élet pusztítója Ennek végső oka, hogy szabadságot kaptunk Istentől, amelyet az élet továbbadása ellen is fordíthatunk. Közvetlen oka sokféle lehet: az individualista személyt a korai gyermekévektől fogva ért hatások összességének következtében jut el oda, hogy nem érdemes életét a szeretet szolgálatába állítania. Pl. szülei rossz házasságban éltek, elváltak és édesanyja iránta tanúsított magatartása kifejlesztette benne az önközpontúságot, a hajlamot az önzésre.

012 - hogyan hat az individualizmus a családi életre? - negatív és pozitív hatások (pl. nagyobb felelősség)

Minden túlhangsúlyozásnak vannak pozitív részhatásai.

Ha egy családon belül valaki kivonja magát a közteherviselés alól, a felszabaduló energiákat nemcsak rosszra, semmittevésre használhatja, hanem valamilyen pozitív tevékenységre is. Pl. elhanyagolva a mondott közteherviselést, nagyobb energiákat fordíthat szakmájára, tanulásra, érvényesülésre pályáján. De ez csak részben s nem az emberi személyiség kibontakozásának teljességét illetve bizonyul pozitívnak. A pozitívum mellett megjelenik negatívumként, hogy rossz férj, rossz feleség, rossz apa, rossz anya lesz belőle, amittől károsodik a család minden tagja, ő maga is. A család nem tud "szerepet civilizációvá" alakulni, már pedig az ember legmélyebb igénye, hogy adjon és kapjon, és csak így alakul Isten képére és hasonlatosságára. Ennek híján boldogtalanná lesz, mert életét nem rendeltetés szerűen használja. Nem arra, amire Istentől kapta. Az individualista szenvedni fog attól, hogy nem szeret másokat és nem szeretik őt sem.

013 - az egyéni és csoportos magány, elszigetelődés okai, következményei a családi életre (fájdalmak, féltelmek pszichológiai és antropológiai szempontból)

Az individualista személy magányossá válik a családon belül. Az individualista család magányossá válik a társadalmon belül. Oka nyilvánvaló: ha nem szolgál, ha nem adok és csak kapni akarok, ha nem törekszem a szelídségre, akkor elszigetelődöm. Ez akkora baj az

emberi személy életében, amelyet nem kárpótolhat semmiféle pozitív részhatás: érvényesülés a pályán, stb. Az elszigetelődés ellentétben áll a társaslénynek megteremtett ember igényeivel. Ha állandósul ez az elszigetelődés, akkor a nyomában járó boldogtalanság kóros formákat is ölthet. Testi és lelki betegségeket eredményezhet, amin csak a megtérés segíthet. A megtérés visszafordulást jelent az élet rendeltetésszerű használatához. E megtérés előmozdítása sa alapvető feladata minden Istenhez igazodni akaró embernek; az előmozdítás következik személyi méltóságunkból, amelyet - mint láttuk - feladatnak is kell tekintenünk, s nem pusztán Istentől kapott statikus ténynek.

014 - az individualizálódás fő jegyei a párválasztással, házassággal és a gyermekáldással kapcsolatban (a választás, döntés ideje, módja, stb...)

Az individualistának az az alapbaja, hogy nem akarja szolgálni mások személyi méltóságát, és ez párválasztásában is szükségképpen meghatározza őt. Nagy a valószínűsége, hogy hasonlóra fog találni. Érdekházasságot köt. De nem csak ő, hanem a másik fél is.

Én: gazember? Amért te szenvedsz?

Te is csak az vagy énfelém!

Önzésed izzórácsú ketrec,

azt rázza a rab, az enyém,

az én önzésem... És ha engem éget

a börtön, kínom visszafáj tenéked,

egymást gyötri csak az "úgy rossz" s az "így jó":

két önzés vádol s két önzés a bíró.

(Szabó Lőrinc, Házasság)

Tengernyi sérülés után megvan minden valószínűsége a válásnak, ami a szeretet hiányában szinte szükségszerűen következik be. A gyermekáldásra vagy sor sem kerül, vagy ha mégis megfogam és még meg is születik a gyermek, mielőtt még kibontaná fenti következményeit az individualizmus névre szépített önzés, a gyermeknek minden esélye megvan rá, hogy alapvető sérülést szenvedjen be abban a légkörben, amelyet a szülők együttes önzése határoz meg. Válás esetén pedig az új apuka, új anyuka, ill. az apátlanul nevelődés további sérülések forrásává válik.

A családi önzés - természetes kifutása pedig családon túlra nyúl, a társadalomellenes magatartás: a kiváltságokra törekvés, amely természetesen megszüli az ellenreakciót a sikeres kiváltságkergetés kárvallottai részéről. Fokozza így módon a társadalom nem összeműködő, hanem egymással szemben ellenséges erőit. Forrása ez a családi önzés a gazdasági és politikai hatalomra törekvésnek is, amely nem a társadalom szolgálatát, hanem aránytalan előnyök megszerzését tekinti feladatának. Távolít Isten álmának, a szeretet civilizációjának a megvalósulásától.

02 - CSALÁDOK SZÉTHULLÁSA

021 - mik a családok atomizálódásának fő okai és következményei - vallási, pszichológiai, szociológiai, gazdasági stb. szempontból

Az okokról a fentiek adnak eligazítást. Ha elmulasztjuk kifejleszteni istengyermekségünket, az önzés csapdájába esünk. Ennek az önzésnek lesz a következménye, hogy ami szerelemmel kezdődött, válással végződik. Ha az ezen túli okokat vizsgáljuk, alighanem csak másodlagos okokkal találkozunk. Természetes, hogy amennyiben a vallási ráhatás erősebben tudna érvényesülni, az önzés kevésbé tudna erőt venni az emberen. Hogyan tudna az egyház nagyobb hatást gyakorolni, erőteljesebben érvényesülni a társadalmi tudatban, külön tanulmányt igényelne, amelyik nem a családról, hanem az egyházzal szól. Itt elegendőnek gondolom arra utalni, hogy a kisközösségek volnának hivatva arra, hogy azt, amit egy pap a rábízott ezrekkel nem tud megtenni, azt az egyházközösségekben belül kiépülő kisközösségi hálózatban nevelődő világi apostolok inkább tegyék meg, mert nyilvánvaló, hogy tízen vagy százan többet tehetnek, mint a pap egymagában. Pszichológiai és szociológiai és egyúttal gazdasági oknak is tekinthetjük, hogy a nők tanulása, és munkavállalása egyértelműen oly irányban hat, hogy van módjuk a válással segíteni magukon személyi méltóságuk megsértése esetén, míg nagyanyáink még kénytelenek voltak eltérni, ha a férfi önzés hátrányos helyzetbe hozta őket.

A válás vallási következménye, hogy elszakadhat az a vékony szál is, amely az individualista embert a Szeretet-Istenhez köti. Minek menjek templomba, ha úgy sem áldozhatok - mondja az elvált, az újravezetett személy. Még jó, ha talál olyan valakire, aki új bizalmat tud önteni belé, megértette vele, hogy Isten nem írja le tékozló gyermekeit, s házába mindig és mindenképpen van visszaút. Ez azonban egyéni és kisközösségi gondozást kíván, a szeretet és a barátság minden erejének bevetésével.

03. CSALÁDJAINK, GYERMEKEINK ÉS A BOKOR

A Bokron belüli belső és külső megbotrántoztatásokat szülő magatartások milyen elvi alapokon kezelhetők ahhoz, hogy az evangéliumi megújulás radikalizmusa ne keveredjék össze egyéni bűneinkkel, és hogy ezzel ne adjunk rossz példát és ne mutassunk kevertséget az utánunk jövő közösségi generációknak?

031. "megbotrántoztatásokat szülő magatartások"

Melyek ezek? Az evangélium felől nézve e magatartások gyökere: mindaz, ami lehetetlenné teszi a kiváltságok nélküli életet. Ha élvezhetem azokat az anyagi javakat, amelyeket te nem élvezhetsz, megbotrántoztom azt, aki a kiváltságokat nem engedélyező evangélium szemüvegével nézi a világot.

E magatartásokat azonban lehet nemcsak az evangélium felől nézni. Nézzük a történelmi kereszténység felől is. Ez esetben nem szül megbotránkoztatást, ha tisztességes úton kiváltságok birtokába jutunk. Megbotránkozást csak az állam hatályban levő törvényeivel szembekerülés okoz, azaz a nem tisztességes úton történő gyarapodás. Megbotránkoztatást szül azonban mindaz, amiben az egyház mércéje magasabb, mint az állami törvényhozásé. Ilyet csak a szexuális életünk területén találunk. Az állami törvény engedélyezi a válást, az abortuszt, a születésszabályozás különféle módjait, a házasságon kívüli nemi életet.

032. "belső és külső megbotránkoztatások"

Mivel a Bokor tagjai egyúttal tagjai saját felekezetüknek is, ennek következtében tisztázandó, hogy a nemi élettel kapcsolatos egyházi elvárásokat evangéliumi elvárásoknak tekintjük-e.

A külső megbotránkozás jelenti a Bokron kívüliek megbotránkozást. Ez addig befolyásolhat s főleg határozhat meg minket, amíg evangéliumtalan magatartásunkon botránkoznak. Tisztázandók tehát:

- válás

Nincs megbocsáthatatlan bűn. Ha valakinek tönkrement a házassága, nem kívánhatunk életfogytiglani önmegtartóztatást tőle.

- abortusz

Nincs megbocsáthatatlan bűn.

- születésszabályozás

Megvitatandó, hogy mi következik itt és most a demográfiai robbanásból, és hogy milyen szabályozási gyakorlatok engedhetők meg.

- házasságon kívüli nemi élet.

Megvitatandó, hogy meddig tolható ki a házasságkötés időpontja.

Mindezen kérdések megvitatásában az istennektetés értékeinek egyértelmű meghatározásra van szükségünk. A kanti norma az emberi nemet tartja szem előtt, a hindu norma a legyeket, a teheneket az embert megillető bánásmódban akarja részesíteni. A szóban forgó értéknek az a magatartás tesz eleget, amely az emberi nem számára biztosítja a fennmaradást: a legyeket irtjuk, a teheneket fogyasztjuk, de az embert nem írhatjuk és nem táplálkozhatunk testükkel. A fajon belüli ölést gyilkosságnak minősítjük, akár békében, akár háborúban ölünk; akár embriót, akár kifejlett embert. A fajgyilkosság ellenkezésben áll a faj fennmaradásával. A születésszabályozásnak fajgyilkosság nélküli eszközeivel élhetünk csupán, ha a demográfiai robbanás a faj létét veszélyezteti. Az emberi faj nemisége nem pusztán egy élőlény nemisége, hanem sajátos jellegű: két személy teljes értékű találkozását igényli. Lelkiismerete biztosan jelez, amikor a nemi kapcsolat nem elégítheti ki ezt az igényt. Mivel az emberi igényeknek nem elhanyagolható része a nemi találkozás, ezért az Isten Országán belül biztosítandó ennek az igénynek a

kielégítése abban az életkorban, amelyben az igény meg nem engedett módon tör utat, ha nem kap kielégülési lehetőséget.

033. "magatartásaink milyen elvi alapokon kezelhetők"

Evangéliummal szembe kerülő magatartásainkat

- meg kell bánnunk

- a közösség színe előtt meg kell vallanunk,

- a közösségnek azokat meg kell bocsátania,

- a közösség megítélése szerinti feltételekhez kell kötni a közösségben megmaradást,

- ha nyilvánossá vált valamelyikünknek bűne, s azt a bűnös

nem bánja meg, nem vallja meg a közösség színe előtt, akkor

arról a bűnössel négy szemközt, hatszemközt, a közösség

színe előtt beszélünk kell.

034. "ne keveredjék össze egyéni bűneinkkel"

A bűn lehetősége adva van azzal, hogy Isten szabadnak teremtett bennünket. A bűn ennek következtében elkíséri életútján az emberi nemet minden jószándéka ellenére is. Amit megtehetünk:

- világos képet fejleszteni ki magunkban arról, hogy az istennektetsző és mi nem,

- élni a bűnbánattal és a bűnbocsánattal.

Ami elkerülendő:

- elbizonytalanítani a határokat istennektetés és bűn között. Példa: el kell-e adni mindenünket, le kell-e mondani mindenünkről? Ha ezek eldöntetlenek maradnak, megromlik közösségünk levegője: uniformizálni akaróknak, ill. az evangéliumot megtagadónak élnek meg minket nemcsak az utánunk jövő nemzedékek, hanem mi magunk is magunkat.

NAGYBÁN EDIT

CSALÁDUNK ÉS SZEREPEINK VÁLTOZÁSAI...

Isten változó szerepe életünk során, a közösség szerepe, közösségi szerepeink

- Gondoskodásra szoruló gyerekként lépünk a családba, és az új örömök mellett szüleink feladatai megsokasodnak, csökken feltöltődésre fordítható idejük.
- Kamaszként megváltoznak szerepeink, önállóso-dunk. Keressük önmagunkat, Istent. A szülők hitelessége megmértetik, szerepük változik.
- Miként alakul alaphivatásunk és a család viszonya, kapcsolata, egyensúlya?
- A pályaválasztás, pénzkeresés megkezdése, lakóhelyváltás szerepeink újakra cserélésével jár. (A végleges leválás menekülés vagy röpítés?). A

szülők mivel bocsátják útnak gyerekeiket (lelki, anyagi útravaló)? Maradhat-e a családi fészek bajban biztos pont? Le tudjuk-e tenni szerepeinket, melyeket kinőttünk?

- Hogyan jutnak el az önállósodó fiatalok a döntésig, hogy összeházasodjanak Isten előtt elköteleződve, saját családot alapítva kölcsönösen bízva alkalmasságukban?
- A fészek kiürülésével van-e második virágkor? Tudunk-e bölcs szeretettel a közösség javára tenni, a parkolópályára tett céljainkkal kezdünk-e valamit?
- Idősebb korban az új család mellett kiegészítő szerep jut, sőt olykor segítségre szorulunk már magunk is. Mi ellensúlyozhatja a hanyatlást? (Készület)

Vázlattal a kezünkben indulunk el az élet rögzös útján, melyet szüleinktől kaptunk. A térkép itt-ott elhalványult, időközben néhány útból zsákutca lett, vagy szűk ösvény, mert benőtte a bozót, omlás, szakadék vagy taposóaknak miatt veszélyt jelző táblák kihelyezése vált szükségessé. Új, kikövezett utakkal is találkozhatunk útközben, de nem biztos, hogy a mi célunkhoz vezetnek. Frissíteniük kell családi (közösségi) térképünket. A cél változatlan, egy irányba nézünk, de az utat pontosítani kell. Iránytűre is szükségünk lesz és társakra az úton. Érdemes feljegyeznünk mások tapasztalatait, melyik út nem vezet sehová - hisz az okos tanul mások tévedéséből. Jobb felkészülni, s ha lehet, valami jót hozni ki az új kihívásokból is. Melyek ezek?

- Ingergazdag, rohanó élet kontra elcsendesedés, Istenre és egymásra figyelés.
- Szerepcsere a generációk közt, digitális forradalom. (Jóra használni, de hogyan?)
- A kapunyitási, életkezdesi halogatás, elbizonytalanodás a családalapítás és pályakezdes terén. Sokféle életmintát és lehetőséget látnak a fiatalok. Szorongás.
- Túlnépesedés (Jó emberekből nincs túlnépesedés. Mennyiség-minőség?)
- Munkahelyi kísértések, túlmunka, „kapuzárás” próbára teszik a házasságokat, istenkapcsolatot. Elváltak helyzete, szerepeik a családban, közösség szerepe.
- A karrier fölfelé ívelése, vagy a munkahely elvesztése. (Idő, pénz, igények)
- Letesszük-e otthon munkahelyi szerepeinket (főnök)? Távol tudjuk-e tartani az ott tapasztalt viselkedésmintákat (rivalizálás, önérvényesítés) családkunktól?
- Milyen szerepmintákat hoztunk otthonról, és melyek a korszellem által sugalmazott minták (pl. individualizmus)? A mai készülékek multifunkció-sak, s ez lassan mindkét nem felé szorongást keltő társadalmi elvárás. Az apa legyen anyaszerepben is jó, az anya is a munkahelyen férfiként álljon helyt. (Szükség szerinti rugalmas besegítés figyelembe véve egymás sajátosságait, adottságait.)

- Beteg- és idősgondozás intézményesítése (Személyes törődés összefogással)

Ki és mi az iránytű, tájékozódási pont életünkben? Sebezhetőek vagyunk, a család sérülékeny, de nem vagyunk teljesen védtelenek. Vannak sorstársaink, kapaszkodóink és segítőtársaink az úton. Közösségeink értékei megtartó erők.

HOLLAI KERESZTÉLY

BESZÉLGETÉS EGY BÖLCS RABBIVAL...

Egy júdeai házaspárnak, kik az Úr előtt tiszta, fedhetetlen életet éltek, i. u. 8 körül két fiúk született. A fiúk is a mózesi törvényeket hűségesen betartva növekedtek, érték el a felnőtt kort.

A kisebbik fiú minden kérdőjel nélkül, folytatta szülei életvitelét, tartva az ősök hitét, mesterséget tanult, majd megházasodott.

A nagyobbik fiú ács-mester lett, s a kollégákkal való társalgás közben, hallott egy galileai ács mesterről, aki igen kiművelt ember lehetett, mert Názáretben, ahol született, szombatoként az írások felolvasására, magyarázatára is jelentkezett – mint mondják.

Más alkalmakkor, nagyobb sokaság előtt is igen hatásosan fejtegette az Írásokat. Olyan tüzsel, amely szokatlan volt az emberek számára, olyan energia sugárzott belőle, hogy gyakran a betegek is, kik át tudták adni magukat az ő hatásának, s hittek benne, még meg is gyógyultak. Hamarosan csak rabbinak szólították.

Aki jobban megfigyelte a gondolatait, az azt tapasztalhatta, hogy bizonyos szempontból szigorúbb elveket vall a szokásosnál, például a házasság terén; mondják, hogy járt az esszénusok között is Qumránban.

Máskor meg egészen meglepő módon, nagyon is liberális elveket hangoztatott: „szombat van az emberért”, tehát az öncélú formákat akarta kilazítani, melyekről azt tartotta, hogy a Mennyei Atya számára ezek nem fontosak.

A nagyobbik fiúnak ezek az elbeszélések annyira felkeltették az érdeklődését, hogy egy alkalommal elgyalogolt Galileába, Kafarnaumba – mert ekkor már ott lakott a Rabbi –, és ő maga is meggyőződött a hallottak igazáról.

A 30-as években az egykor egységes zsidó világnézet már többfelé elágazott; ezt tudta a nagyobbik fiú is, de ilyen roppant erővel még nem találkozott. Lassanként egyre többet mértett a tanításából: az Örökkévalót nem lehet megsérteni, tehát nincs is szükség az Őt kiengeztelő áldozatokra, Ő maga a Szeretet. Egyetlen mérceje van: a mi másokhoz való viszonyunk; ha mi elengedjük mások kis adósságait, akkor Ő a legnagyobb adósságunkat is elengedi.

A legnehezebb tanítása az „ellenség-szeretete” volt.

Persze, ezt lehet finomítani: eleve ne csinálj magadnak ellenség-képet, ne üss vissza – minden verekedés azzal kezdődik, hogy „én csak visszaütöttem”. S végül, ha csakugyan vértlen vagyok, s mégsem ütök vissza, akkor megállítottam egy rettenetes folyamatot; nem tör ki a Világháború!

Jézus kihagyja a Példabeszédek 25/21-22 sorában található mondat második felét: „Tüzes paraszat raksz a fejére”.

A nagyobbik fiú számára a hallott gondolatok megvilágosodás számba mentek. Nem hagyta el a hitét ő sem, de egyre jobban vonzódott a názáreti rabbi köréhez.

A fiúk megérték a 66-70-es rettenetes pusztítást, amikor azt kellett látniuk, hogy elsősorban a zsidóság különböző szektái pusztítják egymást, és a templomot, amely tragédiára csak a végső pecsétet tették föl Titus csapatai!

Igen, ha az örökösen lázadó zéloták nem kezdik az öldöklést, akkor a rómaiak sem avatkoznak bele a vallási ellentétekbe, s a Templom, a zsidó nép szíve nem pusztul el!

Ha a názáreti Rabbi - aki prófétaként látta előre ezt a pusztulást, - legfontosabb tanítását, az ellenszereget tanácsát, a Béke kulcsát, a hallgatói megszívlelték volna, akkor a zsidó nép megmenekült volna a Zsidó Háborútól. Azaz: a Názáreti csakugyan *megváltotta* volna a népét [és ma is megváltana bennünket sok-sok pusztulástól!].

Mind ezekből a fiúknak csak annyi jutott, hogy el kellett viselniük a háború szenvedéseit, ha túléltek.

A megmaradt, nagyon harcias, Rómát gyűlölő szélsőségesek bevették magukat a Maszada erődbe, s szörnyű véget értek.

A zsidó nép hivatalos vezetői, akik túléltek a pusztító háborút, 90-ben, Jamniában kezdték újra szervezni az igazi zsidó-hit kereteit, s lényegének megfogalmazását. Ennek egyik momentuma, hogy az un. Tizennyolcas imádságba, a zsinagógai istentisztelet egyik régi imádságába, a 12. pontot kibővítették ezekkel e szavakkal: „... és a názáretiek és az eretnekek semmisüljenek meg egy szempillantás alatt... töröltessenek ki az élők könyvéből...”.

Ez a végső elágazás egyik dokumentuma.

A másik irányba mutató dokumentum az Apostolok Cselekedeteiben olvasható: - különféle események után és meglehetősen éles vitát követően – az apostolok -, a Názáreti legközvetlenebb hívei jeruzsálemi tanácskozásán, nevezetesen Péter, Pál, Barnabás és Jakab, a pogányságból megtérő embereket fölmenti a szokásos zsidó kötelezettségek alól, tehát a körülmetéléstől is, s csak azt írják elő nekik, hogy „tartózkodjanak a bálvány-áldozatoktól, a paráznaságtól, a megfulladt állattól és a vértől”. Ezzel a Názáretit követő zsidó szekta megindul

a maga útján, s kirajzolódik azoknak az élete – zsidóknak és nem-zsidóknak -, akik a Názáreti tanítása alapján

próbálták életüket élni, erkölcsüket alakítani, az Örökkévalót tisztelni.

Két alapvető kérdés maradt nyitva:

- szükséges-e a körülmetélés,
- a Názáreti Jézus volt-e a megváltó, vagy még várni kell az „eljövendőre”, s az őt megelőző Illés megjelenésére, vagy sem?

Kedves Józsi Bácsi, általam nagyon tisztelt bölcs Rabbi!

A következőkkel merek Hozzád fordulni, miután alaposan tanulmányoztam az Ótestamentumot; kérlek, szólj, ha valami rosszat hallasz ki a szövegemből!

1Móz 17: Ábrahámnak az Örökkévaló: „Sok nép atyja leszel! ...Metéljenek körül nálatok minden férfiút”.

Gondolom, ez a száraz, sivatag-közei hely tisztálkodási gondjai miatt volt olyan fontos.

De Mózes 5. könyvében (10/16 és 30/6) már többször is a „szív körülmeteléséről” olvashatunk. Különös a második hely, amely arról szól, hogy maga az „Úr, az Istened metél körül”.

Ezekből a helyekből én azt olvasom ki, hogy a fizikai tisztaság mellett ez a szó, a „körülmetélés”, nem csak a fizikai tisztaságot jelenti, hanem a lelki tisztaságot is.

Mit jelenthetett ez abban a korban a zsidó nép számára? A tiszta léleknek hová kellett akkor irányulnia?

Mózes idejében a zsidó nép rendkívüli kiemelkedését az jelentette, hogy Egy- Szellem-Istent imádtak, az Ő tanításaihoz igazodtak, akinek a nevét ki sem ejthették, csak az Úr szóval helyettesítették, akit ma az „Örökkévaló” névvel illetünk. Szemben a környező népek hitvilágával, akik tárgyakat, égítet, esetleg több különféle szellemet tiszteltek. Ezekkel az volt a baj, hogy az istentiszteletük sokféle önpusztító szertartással járt együtt. Pl.: az ember-áldozattal.

Én úgy képelem el, hogy az „Örökkévaló” a zsidó népet egy végtelen hegygerincen szeretné vezetni, melyről a leszédülés mindig halálos következményekkel járhat. Ez a halálos következmény pedig azt jelenti, hogy beleolvadnak a környező világ életvitelébe, elvesztik önazonosságukat, névtelenné válnak, s ma már legfeljebb annyit tudhatunk róluk, hogy „közel-keleti népek”.

Ha a Biblia könyveit olvassuk, akkor hamar kiderül, hogy a zsidó nép elég gyakran lecsúszott erről a gerincről, olyanokat tettek, ami „nem kedves az Úr előtt”. Majd jött olyan király, aki megpróbálta visszarángálni a népet arra az útra, ami kedves az Úr előtt.

A próféták működése is erősen segítette a helyes útra térést.

Nagyon szigorú út volt ez!

Saul király kegyvesztett lett az Úr előtt, mert nem irtotta ki a győzelme után, a teljes filiszteus zsákmányt: a királyt, embereket, állatokat, kincseket.

Mi történt, ha egy zsidó harcos megkegyelmezett egy csinos filiszteus nőnek? Feleségévé tette, de ezzel együtt be is engedte a házába a filiszteus hitvilágot, és ezzel megindult az észrevétlen lecsúszás a gerincről. De

ez a veszély nem csak a háborúk idején állt fenn, hiszen a zsidóság sokáig nem zsidó közegben élt, tehát egy bizonyos elkülönülésre mindig is szüksége volt.

Ezek a szigorú törvények csak akkor lazulhattak, változhattak meg, juthattak el az „ellenség szeretete” törvényig, amikor már nem volt kétséges az Örökkévaló szerinti élet egyedüli üdvözítő útja.

A körülmetélés formái betartása körül engem igen zavar két bibliai esemény.

1., [1Móz. 34.] Jákob Leányát, Dinát megerőszakolja a környék (már Kánaánban vannak) fejedelmének a fia, illetve: szeretné elvenni feleségül, mert nagyon tetszik neki. Szeretnének békében együtt élni Jákob népével. Jákob és fiai elfogadják a béke-javaslatot azzal a feltétellel, hogy a környék népe is aláveti magát a körülmetélés szertartásának, s ezzel egyesüljenek, kvázi egy közösségé váljanak. A feltételt elfogadták Sikem emberei. Amikor az új rokonság a körülmetélés miatt harcképtelenné vált egy időre, Jákob fiai, Simeon és Lévi lekasabolták Sikem embereit és a várost kifosztották.

Nos, én ezt a „szentnek” tartott szertartással való csúnya visszaélésnek tartom, mondhatnám: meggyalázásának!

2., [1 Sám. 18] Mikál Saul leánya megszerette Dávidot, aki méltatlannak találta magát és szegénynek ahhoz, hogy a király veje legyen. Saul felajánlotta Dávidnak, hogy 100 filiszteus (akiknél nem volt szokás a körülmetélés) előbőrért neki adja lányát, gondolván, hogy a filiszteusok megölik Dávidot, akire Saul féltékeny volt. De Dávid ismét győzött és 200 előbőrt tett le a királynak Mikálért.

Nos, nagyon méltatlannak tartom, hogy gyilkolás által kivitelezett szertartás eredményéből kvázi fizetőeszköz lett!

Természetesen, ezeket az eseményeket biztosan meg lehet magyarázni valahogyan!?

Mégis: a fő kérdésem az, hogy ez a sebészeti beavatkozás szükséges-e ma a nem sivatagi körülmények közt élő, s modern tisztálkodási lehetőségekkel élő ember számára ahhoz, hogy hűséges legyen az Örökkévalóhoz?

(Egy picit kis rosszindulatú megjegyzésem: Istenhez mindig is a hibátlan volt az egyedül méltó áldozat; s akkor lehet, hogy éppen az „áldozó” ember legyen hibás? Hisz ez a szertartás is csonkítás, ami vérrel jár? – Nos, ez csak egy nagyon a dolgok legvégén szereplő megjegyzés!)

Igen, a hagyományok szigorú őrzése az önazonosság megtartásának a technikája. Csak az a kérdés, hogy a lelki-önazonosságról beszélünk-e vagy a testiről?

Ez igen nehéz kérdés; elvárható-e egy embertől, hogy egy ilyen óriás-gombócot feldolgozzon, s a gyakorlatba át is fordítson; hogy ezt megértse, és hogy meg is tegye? Most éppen milyen hagyományra gondolok?

Pl.: az öltözködés. Egészen biztos vagyok abban, hogy az időszámításunk legelején élt, híres tudós, jeruzsálemi rabbi, Gamálielel egyetlen ruhadarabja sem hasonlított a

mai ortodox öltözékhez – illetve fordítva kellene mondanom: a mai nem hasonlít az akkorira. A mai öltözékek csak bizonyos korok ragadmányai, hasonlóan a jiddis nyelvhez, dalokhoz, mint a judeospanyol nyelv is. Bizonyos öltözékeket pedig éppen a keresztényektől való megkülönböztetés miatt kényszerítettek rájuk.

Tehát ezeket a külsőségeket nyugodtan el lehetne hagyni!

Tudom, hogy a zsidó vallás fejlődése nem állt meg az időszámításunk kezdetén - bár újabb prófétákról nem tudunk -, azóta is születtek neves biblia-magyarozók, szentéletű rabbik, tehát a kisebbik fiú lelkiülete, szellemisége is tovább él, párhuzamosan a názáreti Rabbit követők lelkiületével. Sőt, mintha az utóbbiak igen kanyargós útjával szemben, a kisebbik fiú lelkiisége egyenesebb úton maradt volna!

Be kell vallanom, hogy a Talmudot nem ismerem, nem ismerem a zsidó vallásosság tovább-lépegetéseit a 6. század felé. De tudom, hogy örökös üldöztetésben részesültek, s részesülnek ma is a kisebbik fiú nyomdokain haladók.

A másik ág története sem tűnik egészen tisztának, ami természetes is.

A hellén világban kezd terjedni, borul virágba a fiatal kereszténység, s ez a hellén kultúra, mint egy óriási pecsét kegyetlenül belenyomta a rajzolatát a zsenge, új eszmébe, eltorzítva az eredeti isten-képet. Eltorzítva az Isten-ember kapcsolatot, a természetes élet-megértést (foganni istentől), félistenként egzisztálni (természeti törvényeket felülmenni), istenné lenni (mintudóvá lenni). Majd a feudalizmus tovább alakítja a külső megjelenését: a vallás feje uralkodóvá válik koronákkal a fején, s az észjárása tekintély-elvű lesz, holott egyetlen tekintélynek kellene léteznie, az ember saját kapcsolata az Istennel, ami a lelkiismeretében nyilvánul meg.

Majd a kapitalizmus is megkísérelte a Názáreti-hit tisztaságát: a megigazulás megvehető lesz pénzen, s maga az istentiszteletből is fizető eszköz lesz (az „intenciók” eladásával!). A papok keze pénztől lesz „piszkos”!

Kicsit magasabbról nézve: mindez természetes; nem húzhatja ki senkisémet magát a saját korából!

Csak az a kérdés, hogy tovább tudunk-e lépni a fentebb említett korokból, szépen le tudjuk-e tenni a ma már fölöslegesnek látszó ragadmányokat. A fölösleges eszméket, fölösleges szokásokat, a fölösleges külsőségeket. Meg tudjuk-e érteni, hogy ma mire volna igazán szüksége az embernek a boldogabb jövőhöz?

A legnagyobb szükségünk a Béke; de hiszen annakidején is ezt sugallta a Názáreti!

Sőt, mintha a próféták is ezt vizionálták volna: Jeremiás a 31. fejezetben, a végtelen békét látja maga előtt, amikor ember nem feszül neki a másik embernek!

Mindezekkel szemben mit látunk, tapasztalunk?

A zsidó hitbeliek még nem jutottak el a kiteljesedésig, még várják a Messiást és az előtte megjelenő Illést.

A Názáretit-követők pedig úgy tudják, hogy már eljött, s a Keresztelő volt az előhírnöke.

Mégis, ha körül nézünk a jelenlegi világunkban, nyoma sincsen a Názáreti-féle ellenség-szeretnek. A legnagyobb üzlet a fegyvergyártás, ezek eladása, s használatba vétele!

S nincsen Szombat az emberért, sem az ember a szombatért; egyszerűen nincsen Nyugalom, csak állandó hajszolódás. És nincsen forma, formalitás, bármi megtörtenhetik. Nincsen Stílus, csak káprázat, csak köd, kilátástalan kísérletezés, teljes bizonytalanság.

Vagy vissza a múltba, de melyik múltba?

Pedig milyen egyszerű volna! Békésen kezdet fogni.

A zsoltárok arról beszélnek, hogy az Örökkévaló a Megváltó (Zsolt./ 31), tehát nem kellene Rá várni, s nincs is szüksége áldozatokra, hiszen mindenkinek Ő a birtokosa! Csak Őt kell keresni, egyre közelebb kerülni Hozzá, hiszen ez a feladatunk!

Kedves Józsi Bácsi, nagyon-nagyon tisztelt Bölcs Rabbi!

Én csöndben arra gondolok, hogy ha a keresztények megértik azt, hogy a Názáreti is ember volt, ugyan olyan próféta, mint Mózes – de hiszen annak idején még Péter is ezt prédikálta [Ap. csel. 3/22], s István is az első vértanú, akkor máris közelebb jutottunk egymáshoz.

Majd ezt folytatva megértik, hogy Egy Isten van, s nem kell Bele okvetlenül személyeket gondolni [bennem is hány személy van? - anyám gyermeke, feleségem férje, gyermekeim apja, növendékeim tanárja- apám sohasem látott tanítani! –, azért még egy vagyok].

Ezekkel szemben el tudom képzelni, hogy valaki igazán hűséges legyen lélekben az Örökkévaló tanításaihoz; s nem a külsőségeiről fogják megismerni, hanem arról ahogyan viselkedik a munkahelyén, az üzletben, az életben. Nem a forma fogja megtartani az önazonosságát, hanem a rettenetesen kitartása a hite-szerinti életben. S ez a törhetetlen belső tartás úgy fog működni, mint betonban az acél szál.

Tudom, hogy a zsidóságban a külsőség, nagyban szolgálja ezt a belső acél szálát, tehát nem nézem le; persze éppen ezért akad bele minden hitetlen.

S azt is tudom, hogy a kereszténység sokkal deformálhatóbb; az az acél szál már sajnos nagyon megpuhult az idők folyamán. De hagyjuk az acélos betont, túl merev; valami végtelenül rugalmasabb, de az önazonosságát sohasem elvesztő anyag, ember kellene, amelyen soha semmiféle repedés nem keletkezhet!

Bizonyos aktualitás tovább gondolkoztat; itt járt Netánjáhu, Izrael miniszterelnöke.

Több fontos ember köszöntötte, s ennek kapcsán ki is fejtette a véleményét az Izraelhez kapcsolódás lehetőségéről, értelméről, s ennek kapcsán több igen fontos megállapítás is elhangzott.

Engem most Heisler András, a Mazsihisz elnökének a megjegyzése foglalkoztat. Szerinte ma nem az

antiszemitizmus a legnagyobb ellenség, hanem az *asszimiláció*, a beleolvadás a környezetbe.

Tulajdonképpen, régen, az Ótestamentum korában is ez volt a legnagyobb veszély, de ezt fentebb már részletesen megbeszéltük, amivel – ugye- egyetértettél Kedves Józsi Bácsi?

Szerintem, ma az az igazi kérdés, hogy mi az a mozzanat, az a szertartás, az az elvi állásfoglalás, gyakorlati megnyilvánulás, ami igen határozottan kiemelné, elhatárolná a zsidóságot a környezetétől?

Ellen-kérdés: mi az a mozzanat, gyakorlati megnyilvánulás, ami a Názáretit-követőket, teljesen beleolvasztotta a környezetükbe?

Amikor a Názáreti tanított, szinte semmi újat nem mondott (zsidó volt ő is!), csak az addig ismert tanításokat modernizálta, finomította, kibontotta. Rendszerint Mózesből indult el; legfontosabb témája a Tízparancsolat (2 Móz. / 20.) volt. Amikor a 20/13-at fejtegette, akkor nem csak azt mondta, hogy „ne ölj”, hanem ezt kibontva, azt is mondta, hogy a harag-tartás, a másik lehülyézése is méltóvá teszi az embert a pokol tüzére!

De már előbb kimondja, hogy a Törvényt és a Prófétákat nem megszüntetni jött, hanem teljessé tenni! (Mt. 5/17).

Nos, a názáretit-követők elvesztették önazonosságukat, mert a tanítását elvesztették a szemük elől; meg sem értették, elfelejtették, vagy a környezetük kioltotta bennük a tüzet, amit Ő hozott.

Éppen ezt a pontot hozom elő a tanításából. Eleinte nem volt szüksége a birodalomnak a zsidó katonákra, meg különben is a katonaságnál természetes volt a pogány isteneknek szóló áldozat bemutatása, s esetleg az áldozati húsból való evés.

Ám, hamarosan a keresztények lettek Constantinus leg-sikeresebb katonái. Constantinus nem riadt vissza felesége, fia, apósa meggyilkoltatásától, sőt még a sógort sem kímélte meg a gyilkos fegyvertől (324-ben), akivel 313-ban nyélbe ütötték a vallás-szabadságot.

Ettől kezdve a „ne ölj”, illetve, ahogyan a Názáreti mondta: „szeresd ellenségedet” pont töröltetett a kereszténység erkölcsstanából.

Keresztes-háborúk, eretnekek likvidálása, egészen Miguel Serveto elégetéséig. Majd az apostoli királyok, császárok rettenetes háborúikig, melyekhez segítségül még a főpapok a fegyvereket is megáldották!

Ma milyen természetes a fegyver-gyártás, fegyver-kereskedelem, ami természetesen, folytatásként embert is fog ölni.

Kinek van mersze kérni ma egy politikai nagyhatalom vezetőjétől, hogy szüntesse be a fegyver gyártást? Hány embernek ad ez a foglalkozás munkát? Először is a szakszervezetek fognak fellázadni a munkahelyük elvesztése miatt; circulus vitiosus!!!

Lehetetlen kilépni e körből!

Lehetetlen? Éppen úgy lehetetlen, mint egykor betartani a mezopotámiai törvény- szerinti első gyermek megölését Ábrahámnak?

Az egyetlen lehetőségénél tartunk: teljesen belekapasz- kodni az Örökkévaló szeretetébe, tanításába!

Ezt nem lehet külsőségekkel megvalósítani, ezt nem le- het máról-holnapra az emberek lelkébe ültetni.

Az én javaslatom az volna, mint *egyetlen lehetőség* a zsidóság és a Názáretit-követők számára egyaránt, ha az istentiszteletünk központjába a „ne ölj” tanítást ten- nénk, ami azt jelentené, hogy minden erőnket latba vet- nénk közösen, hogy fegyver ne gyártassék, hogy fegy- vert soha kézbe ne vegyünk ember ellen.

Azt hiszem, hogy ez jobban elkülönítene bennünket a környezetünkötől, mint a körülmetélés, és minden egyéb külsőség.

Ma, amikor olyan természetesen énekeljük a katona-da- lokat, amikor a gyerekek a tank belsejével, fölszerelé- sével ismerkednek, a tévében annyi fegyver-forgatást látnak. Amikor minden hatalmi törekvés, konfliktus megoldását csakis repülőgép-anyahajók bevetésével, atommaggal töltött rakéták fejlesztésével tudunk elkép- zelni.

Ma, ha volna olyan vallás, közösség, olyan ember, aki akár élete árán is szembe merne menni ezzel a környe- zettel, akkor ezeket az embereket biztosan nem fenye- getné az *asszimiláció!*

S az teljesen mindegy, hogy ezt tanítást zsinagógában vagy templomnak (igen helytelenül!), összejövete- lihelynek nevezett épületben szívná magába az az ember, aki az Örökkévalóval szeretne találkozni, általa egyre világosabban gondolkodni, megérteni a „ne ölj” és a „szeresd ellenséged” tanítás megváltói értelmét.

Egyszóval: én a békéért való küzdelmet tartanám méltó, a mai korhoz illő folytatásnak! Mindazon szertartásnak, gyakorlat folytatásának, mely egykor a pogányságból való kiemelkedést jelentette.

Ki merem mondani: ha mi ezt – a béke végtelen fontos- ságát - közösen meg tudnánk értetni a világgal, akkor mi a világ megváltásához igen nagy mértékben járul- nánk hozzá, mi, akik a tíz parancsolat szerinti élet miatt továbbra sem *asszimilálódunk* – lélekben!

Egy külsőséget tudok elképzelni: a kabátomon hordva, egy kicsi táblára ez volna felírva a szívem fölött: ne ölj, s a másik oldali táblácskán pedig ez állna: szeresd el- lenségedet.

Ha ezt nem csak hordanánk, hanem minden pillanatban e szerint élnénk is – gyakran a testi épségünket is koc- kára téve -, akkor találkozhatnánk mi, akik az egyik vagy a másik fiú pályáját lelkiismeretesen követtük, s – úgy látszik -, hogy ebben a pillanatban a két pálya az Egyetlen cél-felé beállt!

Kedves Józsi Bácsi, hátha összeölelkezhetünk egyszer!

2017. szeptember 03.

DEBRECZENI ZSUZSA

EMLÉKEZÉS ARANKÁRA...

Zsarnay Lászlóné, Aranka a '70-es évek közepén kezdte meg életét a Bokorban, az un. „Vegyés” csoport- ban Hampel Karcsiéknál. Ez a „Vegyés” csoport a mai napig is megvan, és ő halálíg ennek a csoportnak tagja volt. Valószínűnek tartom, hogy nemcsak a közösségi találkozókon, hanem az éves bokorünnepeken is részt vett, és a Gyurka bácsi által elindított Szentlélek-váró imákon is. Természetesen ág-karácsonyokon, lelkigyakorlatokon úgylis, mint résztvevő, úgylis, mint „házasz- szony”. Sőt Aranka Barna miséit is rendszeresen látogatta. Mivel a mi találkozásunkat nem tudom pontosan felidézni, most úgy gondolom, hogy a fent felsorolt ese- mények valamelyikén találkozhattunk. Kölcsönösen szimpatizáltunk egymással, így idővel kialakult köz- tünk egy igaz, mély barátság.

Két ponton is közelebbé vált a barátságunk. Az egyik, hogy a '70-es évek végén összehoztam egy fiatal cso- portot, akikkel a találkozásaink Arankánál voltak. Aranka azért ajánlotta fel a lakását, mert a csoport tagja volt fia Attila, és Hampel Eszter is. A másik vonal pedig a jelenlegi közösségünk, amibe én kb. 2003 táján kerül- tem be.

Ez a jelenlegi közösség '98-ban jött létre azokból, akik a Barna miséjére jártak rendszeresen. Ennek a közös- ségnek alapító tagjai voltak Harasztiné Baby, Damján Gizi és Aranka. Később csatlakoztak a Ruzsák lányok, Varga Éva - Feri, Pörnyeci Vera – és talán még mások is. Jelenlegi tagok: D. Gizi, Varga Éva, Varga Erzsi, Soós Angyalka, Márczi Anca és jómagam: Debreczeni Zsuzsa.

Aranka nagyon nehéz sorsot kapott az élettől. A háború alatt 13 éves kislány volt (1931 november 19-én szüle- tett), szülei egyetlen gyermeke. Édesapja fogságba ke- rült, édesanyja pedig kórházba, mert meglőtték a térdét. Így egy pár hétig teljesen egyedül volt. A szomszédok adtak neki enni – ha észrevették, hogy éhes -, de olyan is volt, hogy nem volt mit ennie. Nem tudott nappalin továbbtanulni, így elhelyezkedett egy gyárban, ahol ad- minisztratív munkát végzett, majd estin érettségizett le. Közben férjhez ment, de a választása nem volt egyálta- lán szerencsés. Egy rabiátus férje volt, akitől rengeteget szenvedett, és az egyetlen fia – Attila – sem látott és nem is tapasztalt semmi jót az apjától. Végül csak a vá- lás volt a megoldás az életükre, hogy kimenekítse fiát az örökös botrányokból, igazságtalan bántalmazások- ból, amelyek nemcsak Attilát érintették, de a gyerekek el kellett szenvednie, hogy anyját bántalmazták. Aranka egyedül lábra állt, lakást szerzett, és nagy nélkülözések között, de tisztességgel nevelte fel fiát.

Attila - a Piaristáknál érettségizett – szintén rossz há- zasságot kötött, és a házasságukból született egy gyer- mek: Zsombor - akit Aranka mindig Zsombinak

nevezett, és nagyon szeretett, ill. kölcsönösen nagyon szerettek egymást. Zsombinak nem volt igazi otthona, mert édesanyjához nem mehetett, apjához sem, hanem az anyai nagyanyja fogadta be, de ott nagyon nehéz sorsa volt nagyanyja lehetetlen természete miatt. Aranka-hoz nem költözhetett, mert a lakás olyan kicsi volt, hogy oda sajnos nem jöhetett.

Attila második házassága sem lett jó, ahol született egy kislány. Aranka szerette volna megélni a „nagyanyai” szeretet, szerette volna, ha Zsombit is behozták volna a családba, hogy érezhesse, hogy testvére van, tartozik valakihez, de ez sem sikerült. Egyrészt Attila lehetetlen természete miatt és munkája miatt – a Hortobágyon élt, él, mint vadász, és ezért csak ritkán van Budapesten a családjával -, de második felesége sem tett meg semmit azért, hogy a testvérek együtt lehessenek. Így gyakorlatilag Zsombinak Aranka kívül senkije sem maradt.

Időközben Aranka és fia között rettenetesen megromlott a kapcsolat, főleg azért, mert Aranka Zsombit segítette, és ezt személyes sértésnek vette Attila. Évekig nem beszélt anyjával, rengeteg lelki szenvedést okozva ezzel Arankának – holott neki kellett volna Zsombit támogatnia, és nem Arankát büntetni! Természetesen Zsombival sem volt semmiféle kapcsolata Attilának.

Az utóbbi kb. tíz(?) évben Aranka rengeteget segített volt férjén, aki külön lakott, de a kora előrehaladtával egészségi állapota megromlott. Aranka erején felül rendszeresen látogatta otthonában, ebédeket vitt neki, elhozta a mosnivalót, kiváltotta gyógyszereit, és közelharcot vívott vele, hogy menjen orvoshoz, és tartsa be az orvosi előírásokat. Azért fia Attila is látogatta apját és bevásárolt neki, és unokája is rendszeresen látogatta nagyapját, és segített mindenben, amiben tudott.

Aranka betegsége idején nagy támasza volt Zsombi, aki haláláig végig kísérte, és mindent megtett, amit tudott nagyanyjáért. Az egyetlen valakit temette el, aki törődött vele, és akitől igaz szeretet kapott az életben.

Mi, akik sok éve ismertük Arankát, így emlékezünk rá: Aranka egy pozitív, mosolygós személyiség volt. Nyitott volt az „új” és „modern” eszmék befogadására.

A találkozókra mindig készült, vagy ő vetett fel új kérdéseket, amiket megbeszéltünk. Mindig kedves volt. Amikor meghallotta hangunkat a telefonban, hallottuk a hangján, hogy nagyon örült. Észrevette az örömminket, bánatunkat. Szívesen hallgatott meg minket, és bölcs tanácsai voltak. Minden érdekelte, amikkel foglalkoztunk.

Okos, gondolkodó ember volt. Imái a legnagyobb lelki mélységeket megjárta. Szívesen tanult. Még régebben, amikor teológiai tanfolyam volt a Bokorban, ő azt elvégezte. Szerette a természetet. Volt egy kis vityillója a Börzsönyben. Fiatalabb korában sokat járt ki oda egyedül. Az egész Dunakanyart be lehetett látni onnan. Egyszer kérdeztem, hogy nem fél-e ott kinn, ahol közel-távol nem volt senki. Nem – válaszolta -, a Teremtővel vagyok itt egy. Szívesen járt velünk kirándulni is. Egy

derűs ember volt, csak amikor fiával megszakadt a kapcsolata, akkor sokszor volt szomorú. Örült, amikor V. Erzsi megkérdezte, hogy szeretné-e a betegek szentségét felvenni. Így halála előtt kb. két héttel sikerült elvinni hozzá Tamás atyát, aki felkészítette az utolsó útjára.

Megbékélten, derűsen tért haza Teremtőjéhez.

2017. július 21.-én.

KIRÁLY IGNÁCZ

JÉZUSRÓL SZÓLÓ PRÓFÉCIÁK...

Az evangélisták meg akarják győzni olvasóikat arról, hogy a názáreti Jézus a Fölkent, a Messiás, a Megváltó. Mindegyikük olyan eszközöket használ, melyek segítik céljukat.

Máté evangéliuma/80-90 körül/ kiemelkedő a „jövendölések” tekintetében, hiszen az ő célja, hogy meggyőzze a zsidó olvasókat Jézus Messiás voltáról. Ezért az olvasói számára szent könyvekből igyekszik minél több olyan idézetet használni Jézus mellett, melyek kétségtelenné tehetik: nem kell már várni, Jézusban eljött a várva-várt Messiás.

2,15: „Egyiptomból hívtam az én fiamat.” Jahve kivezette népét az egyiptomi fogságból, amint ezt Ozeás 11,1 írja. Ezt vetíti rá Jézusra.

2,18. Gyermekek gyilkosság gyászának kiemelése. Jeremiás /31,15/ a fogságban lévőknek ír, gyászoló, síró helyzetre reagál pozitív tartalommal: van vigasztalás számotokra /31,16/. A pozitív végkicsengésű prófétai szót negatív részével alkalmazza Heródes gyilkosságaira.

2,23: „Názáretinek fogják hívni.” A Bírák 13,5-7-ben Mánóch meddő feleségének gyermeke fog születni, akit Jahvének kell szentelniük: „Jahve nazírja lesz.” Nem csupán mellékneve lesz, hanem életre szóló küldetése. Jézussal kapcsolatban ebből csak a származási helyét hangsúlyozza Máté.

4,14-16. Zabulon és Neftali földjére, Kafarnaumba költözik Jézus. Izaiás 8,22 és 9,1 szerint az asszírok Észak-Palesztina elfoglalását bevégzik /Kr.e. 732/. A próféta reményt sugall elkeseredett népébe: az Úr megalázta népét, de majd fényesség jön a sötétség után. Jézus Kafarnaumba költözése egyszerű lakhely változtatás, de mivel a terület szerepel a Bibliában, alkalmazható Máté szerint Jézusra, mint egy új fényesség megjelenésére.

8,17. „Elveszi gyengeségeinket”. Péter házában, Kafarnaumban sok gyógyító jó cselekedetet tesz Jézus. Izaiás 53,4 /Jahve Szolgája énekek/ a fogságban lévő népnek erőt adó pozitív jövőképet rajzol, miszerint Jahve majd „elveszi gyengeségeinket”. Minden terapeuta /gyógyító/, minden népet segítő Isten művét folytatja, Jézus is.

12,17-21. „... hirdetni fog...nem vitatkozik...a megroppant nádat nem töri le...” Jézus személyiségének jellemzői az Úr Szolgájának Izaiás által megénekelt tulajdonságaival megegyeznek Máté szerint. A Bibliában másokat is ilyenek mutattak be: Jozija, Cidkija, Cirus uralkodókat. Az Újszövetségben maga Izrael is ilyen /Apcsel 3,13-26/ és Dávid király is ilyen /Apcsel 4,27.30/. Ezen a helyen felismerhető a Messiás hármasságának tulajdonságainak együtteséből kettő: Király, Próféta. A harmadik, a Szenvedő majd János evangéliumában lesz hangsúlyos.

13,35. Példázatokban tanít Jézus, amint ezt a próféta megírta. Az evangélista „prófétát” ír, talán Izaiás 6,9-re gondolva, de valójában Zsolt. 78,2-t idézi. Izaiásnál Jahve büntetni akarja népét a vaksággal: „hogy ne értsenek”. A Zsolt.-ban pozitív a példázatokkal való tanítás: a nehezen érthető dolgok könnyebb és jobb megértését akarja a példázatokkal segíteni az Úr. Amennyiben Máté a z izaiási negatív, büntető, elrejtő „tanításra” gondol, akkor ez csak fanyar humorként értelmezhető a mindenkit, még az értetlenkedőket is megszólítani akaró Jézus részéről.

21,4-5. „Szamár hátán” vonul be Jézus Jeruzsálembe. Izaiásnál /62,1/ az Úr Szolgája vonul így. Zak. 9,9-ben a béke fejedelme vonul így, miután szétzúzza Efraim harci szekereit, utána meghirdeti az általános békét. Jézusra ez utóbbi semmiképpen nem vetíthető, hiszen nem harci ménről száll át a számárra. Az utalás egyik fele alkalmazható Jézusra, a másik nem.

27,9-10. „A 30 ezüst”. Máté itt tévesen hivatkozik Jeremiásra. Zakariás /11,13/-nál van ez és nem a Máté által írt Jeremiásnál. A sikertelen Zakariás lemondja népe pásztorlását az Úrnál. A nép kifizeti járandóságát, a 30 ezüst sékelt. Az Úr utasítja, hogy dobja be a pénzt a pénztárba, vádul a nép ellen: „Ennyit érek nekik. - mondja az Úr.”

Máté sok, szakkifejezéssel élve, „beteljesedési idézet”-et használ. 1,22-23. 2,15. 2,17-18. 2,23. 4,14-16. 8,17. 12,17-21. 13,35. 21,4-5. 27,9-10. Minden idézetének történeti tartalma a zsidó nép történetének része. Mindez vallási nyelvezettel: bűn, büntetés, reménység. Ennek meghívott szószólói a próféták. Máté az idézetek, hivatkozások azon részét használja, amely az ő Jézus-képébe bele illik. Természetesen sokkal több idézetet is használhatott volna, hiszen Jézus, mint szabadító reménység minden erre vonatkozó bibliai szöveget „beteljesít” a benne hinni hajlandók számára. Ahogyan minden hasonlóság alkalmazható túl a szöveg születésének körülményein, úgy sok használt és nem használt ószövetségi mondat alkalmazható Jézusra is, másokra is. Ok és okozatot feltételezni azonban nem indokolt, miszerint Jézus azért Messiás, mert előre megírták ezt róla.

Lukács evangélista /80-90 körül/ a pogányoknak írta evangéliumát. Nem is használ sok vissza utalást. kettőt érdemes kiemelniük:

1,31. „Emmanuel” Izaiás /7,14. 8,8/ Áház királynak szól, hogy Istentől kérjen segítséget és ne az asszíroktól ellenségei legyőzésére. Áháznak nagy reményű fia születik Hiszkija személyében és őt köszönti a próféta ezzel a névvel: Velünk az Isten, Emmanuel. Minden Jahve szavait, tetteit hűséggel képviselőre ráillik ez a bibliai kifejezés. Asszíria mint hatalmas folyam elsőpri „országod egész szélességét, ó Immanuel.” Lukács ezt vetíti rá Jézusra, mint aki szintén jelenlévővé teszi számunkra Istent.

1,26-28. „Szűzhöz...akit Máriának hívtak”. A héber „ALMA” kifejezés jelentése: „házasságra érett leány”. Amikor a héber Bibliát görögre fordították /Septuaginta/ ezt „szűz”-nek /görögül parthenos/ írták át. Ez nem az első /3.-4./ jelentése a szónak. Ettől kezdve ez terjedt el /latin Vulgata: virginis/és hagyományozódott tovább az Újszövetségbe is. Áház fia is „alma”-tól Abija-tól született, vagyis háremének egy fiatal „asszonyától”. / Iz. 7.14/.

János evangéliuma /95-100 körül íródik/spirituális, filozofikus nyelvezetű teológiát hirdet. Jézus eredetileg rendkívül egyszerű, közérthető önértelmezéséhez is ilyen mondatot ad Jézus szájába: „Mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok.”/8,58/. Kiemeli azonban, hogy Jézus az ő tetteit és a mennyei Atyát tartja bizonyító erőnek amellet, hogy Istennek tetsző az, amit hirdet /10,15, 8,18/. János Jézusa a nép hitetlensége láttán /12,38-41/ Izaiást idézi, kinek hasonló csalódottságot kellett átélnie /Iz. 53,1/. János evangéliuma kiemelkedően a zsidó messiási jellemzők közül a „Szenvedő Szolga” bibliai, főleg az Izaiástól származó szövegeket használja fel.

12,14-16. Jézus számáresikó hátán vonul be Jeruzsálembe. Az „Írás” itt Izaiást /62,1/ is jelentheti a diadalmenetről. Másrészt Zakariást is /9,9/ jelentheti, aki az Efraim elleni harcokban győztes királyt mutatja be, ki a békét hirdeti meg azzal, hogy számárháton vonul városába. Az evangélista kiemeli, hogy a tanítványok utólag jutottak arra a következtetésre, hogy ez is jövőndőlés Jézusokról. /12,14-16/.

13,18. „Aki kenyéremet eszi...” Judás elárulja mesterét. Izaiás /1,2/ korholja a népet: Jahve az, aki élteti őket mégis őt tagadják meg bűneikkel. Az „Írás” kifejezés erre utal. A hálátlanság, a belső ellenségesség drámáját alkalmazza Júdásra és Jézusra.

19,24. „Köntösömre sorsot vetettek.” Az „Írás” szerint beteljesedett ez is. A Zsolt. 22,19 a kiszolgáltatottságot ily módon is elszenvedő ember imája, hogy mentse meg őt az Úr. János a zsoltáros megmenekülni akarását elhagyva, csak a kiszolgáltatottságot alkalmazza Jézusra. 19,37. „Csontot ne törjeteK benne.” Az „Írás” szerint ez is beteljesedett. Ószövetségi előírás /Kiv. 12,46/, mely szerint a pászka bárányt úgy kell elkészíteni, hogy csontjai épek maradjanak. János az áldozattá váló Jézusra alkalmazza ezt.

Zakariás 12,10 mikor azt írja, hogy:” Arra emelik majd tekintetüket, akit átszúrtak”, azt hirdeti, hogy

Jahve fokozatosan megmenti a népet, Jeruzsálemmel kezdve. A jóindulat és imádság lelkülete eltölti a népet és őszintén felnéznek életét is feláldozó vezérükre.

Márk a legkorabbról ránk maradt evangélium /69-70 körül/ és kevés „jövendölést” tartalmaz. Pogányoknak ír, akiket ezzel a módszerrel nem nagyon győzhetett volna meg Jézus Messiás voltáról.

7,6. „Találón jövendöl rólátok Izaiás...”-mondhatja az evangélista Jézussal Izaiás 29,13-as versét. A nép visszatérő bűne, hogy szavaiban nagyon hívő-hűségese, de tetteiben istentelen. Jézus itt nem beteljesülésről, hanem a bűn ismételt tényéről beszél.

14,49. Jézust elfogják. Az „Írások” szerint történt mindez Márk Jézusa szerint. Minden Jahve szavát, üzenetét kitartóan képviselő prófétával így jártak el. Jézus sorsa nem azért fordul tragikusra mert ezt róla előre megírták, hanem mert ilyen a hatalmasok viselkedése azokkal, akik nekik útban vannak.

15,28. „Gonoszok közé sorolták.” Ismét az „Írás” szerint történnek az események. Izaiás Szenvedő Szolgáról szóló éneke ez is /53,12/ A hatalom világa /politikai, vallási/ elsöpörte Jahve embereit verembe zárással, ketté fűrészeléssel, megkövezéssel... A két Jézus melletti elítélt egyike csak volt gonosztevő: „Még ma velem leszel” ígéri neki Jézus. Tehát erre nem vonatkozatható a szöveg. Tény, hogy úgy bántak Jézussal, mint gonosztevővel: a legsúlyosabb, rabszolgáknak és súlyos politikai „bűnösöknek” kijáró halálnemre ítélték.

Jézus személyiségének súlya, tanításának istenektetsző volta nem abból származik, hogy egy eleve elrendelt életutat élt végig, melyet Isten már évszázadokkal korábban előre leíratott küldöttjei által. Küldetése azok számára hatékony üzenet, kik megismerik és elfogadják személyét és ügységét

MERZA JÓZSEF

TÍZ SZABAD PERC

Ekkor felállt Péter a tizeneggyel, felemelte a hangját és így szólt hozzájuk. “Zsidó férfiak és Jeruzsálem minden lakója! Figyeljete szavaimra! Ez az, amiről Joel így prófétált:

*Az utolsó napokban, így szól az Isten,
kitöltök Lelkemből minden halandóra,
és prófétálnak fiaitok és leányaitok,
és ifjaitok látásokat látnak,
véneitek pedig álmokat álmodnak;
még szolgálaimra és szolgálóleányaimra is
kitöltök azokban a napokban Lelkemből,
és azok is prófétálnak.*

Izraelita férfiak, halljátok meg ezeket az ígéket! A názáreti Jézust, azt a férfiút, akit az Isten igazolt előttetek erővel, csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett az Isten közöttetek, azt, aki az Isten határozott döntése és

terve szerint adatott oda, ti felszegeztétek és megöltétek. De őt az Isten feltámasztotta, aminek mi valamenyien tanúi vagyunk.”

Barátom átnézett a pohara felett és így szólt: “Fáradtnak és szomorúnak látszol.” Nem válaszoltam semmit, mert védekezni felesleges, arról pedig bonyolult dolog előadást tartani, hogy a fentiek ellenére, mégis, miért beszélgetek veletek a mindkettőnk kölcsönösen érdeklő kérdésekről. Vannak témák, melyeknél feledem a gondjaimat és szívesen mesélem a részleteket, élénk vagyok és tervezgetek, és vannak témák, melyeknél csendben vagyok, keveset beszélek és bizonytalanságba burkolózom. Az ember öregszik, lassabbak a reakciói, ésszel kell kisegíteni az erejét, a hajlékonyságát, le kell mondani bizonyos dolgokról. Nem esik jól az ilyesmi, igyekezünk elmenni lehetőségeink határáig, de elfogadjuk a tényállást: ez az emberi sors. Rosszul érvényesültünk a szakmában, nem kellünk az egyháznak, nincs szüksége ránk a hatalom megszállottjainak – mindez logikus, előre kiszámítható, ki is számítottuk, még ha gyenge pillanatainkban meg is feledkeztünk róla. Késik és nem is biztos az emléktábla. Jó, az emléktáblát nem ehetjük meg, nem köthetjük a nyakunkba, normális körülmények között senki sem láthatja meg a neki állított emléket. Jó pillanatainkban tán erre sem törekedtünk, mert fontosabbnak tartottuk – igen helyesen – a lelkiismeret szavára történő cselekvést.

Más oka van annak, hogy lehangoltnak látszom, valahová máshová nézek. Más oka van annak, hogy Pünkösd után kinyitom az Apostolok Cselekedeteinek könyvét és kézzel lemasolom Péter beszédének egyes szakaszait. Azért kézírással teszem ezt, hogy minél jobban hozzákössem elkalandozásra hajlamos gondolataimat a szöveghez, minél jobban átérezzem mondanivalóját. Itt van a baj, a váratlan, a bénító. Én nem tudok úgy beszélni, ahogy Péter, aki biztossággal szólítja meg a körülötte állókat és pontosan megmondja, mi a helyzet és mi a teendő. Furcsa módon, nem azzal van bajom, hogy Péter azt hiszi: az utolsó napokban beszél. Nem az bánt, hogy Jézus halálát Isten “határozott döntésének és tervének” tudja be. Nem az a kulcskérdés: feltámadt-e Jézus vagy sem. Amit látok Péternél, s amit most nem látok magamnál, az a hiánytalan, sodró meggyőződés, amivel előadja hitét. Az a prédikatori hang, amelyről felismerhető a vasárnap délelőtti rádióadás jellege, az az igyekezet, amivel a tanítók meggyőzni igyekeznek igazukról hallgatóságukat. Irigylem Pétert a biztosságaért, amint irigylem kortárs pap-szónokainkat is azokért a beszédekért, amelyek az általuk megtapasztalt hitigazságokról, hitelményekről szólnak. Irigységemnél azonban erősebb az az érzés, ami tiltakozik az ellen, hogy bármilyen lelkesedést mutassak akkor, amikor annak nincs alapja. Dehát irigység ide, józanság oda, nem jó érzés, ha várunk kell valamire, amiről nem tudjuk, mikor érkezik. Mint vártuk a csatlakozó vonatot télen,

éjfél után, hófúvás idején, a sápadt lámpájú vidéki várótermekben. Nem is volt ez olyan régen.

Örök Advent az élet, s csak mi csináltunk hozzá Karácsonyt? Istenné tettük az akkor megszületettet, hogy majd lángoló szavú prédikátorok buzdítására meneteljünk új hitekkel, új pünkösdök után az utolsó napok felé? Valakik mindig veszik maguknak a bátorságot, hogy tapasztalatokat állítsanak a megtapasztalhatatlanságról, s csak azért nincs bűnük, mert tényleg hisznek önmaguknak és igyekeznek hitük szerint élni. Van azonban, ami rosszabb a bűnnél, mert tévedésbe visz. Ez a hiba.

Mi az igazság? Mi az igazság, ami átérezhető és ami gyújtó, sodró szavak kimondására indítja az embert? Ha Sárdy Péter könyvébe lapozunk ezt találjuk: “az élet egyik feltűnő ismertetőjegye volt és marad, hogy bizonytalan”. Mintha az orvosi minősítéséért vizsgázó Andrew Manson szavait hallanám: “én abból indulok ki, hogy semmit sem tekintek biztosnak”. Még nem voltam tíz éves amikor ezeket a sorokat olvastam. Miért maradt meg bennem éppen ez a pár szó, amikor annyi minden mást megőrizhetett volna a bestsellerből egy kisiskolás emlékezete? Alkati, genetikai adottság a molekuláris biológia törvényei szerint?

Pedig szeretnék lelkes lenni, ellentmondást nem tűrő igazságokat kimondani, tenni és biztos kézzel vezetni helyes utakon. Negyvennél is több év után mondta el egy kollégám, hogy valamikor nem szeretett. Csak azóta szeret, amióta sikertelen vagyok és úgy látja, hogy jól viselem hátrányos helyzetemet. Jobb hát nekem a bizonytalanság, mert attól jobban tudnak szeretni engem az emberek? Úgy érzem, konstruktív alkat vagyok, tudok dolgozni, sőt kulizni, ütemesen, fáradhatatlanul, igénytelenül, ha értelmét látom. Nem azt mondtam, hogy ha sikeresnek látom, hanem azt: értelmét látom. Persze, értelmét látni valaminek annyi, mint sikeresnek tudni a törekvést, csak más síkon mint a köznap. Az értelem lelkéért sóhajtozom, vagyis azért, hogy értelmes lelkiismereti döntést hozzak. Én hozzam. Ne más mondja meg, ne más dicsérjen érte. Főleg ne a számok. Elhúzódok a művelt, vallásos nagyközönségtől, hogy ne kísértsen, ne befolyásoljon, ne szankcionáljon. Közelebb áll hozzám Böll bohóca, mint katolikus köröket szervező prelátusa. Ez is az alkathoz tartozik? Vagy csak megdumálom a saját fejemet? Talán mégsem, hiszen sírni tudok, amikor a bohóc gitározni kezd és nem érdekel, hogy mire jut a keresztény értelmiség a maga szervezeteivel. Nem megyek a nagy gyülekezetekbe, mert álarcosbálban érezném magam, ahol egyesek népszokásból öltenek ál-orcát, mások viszont céltudatosan alakították ki idegen vonásaikat. Egyesek megpihennek benne, mások hasznot húznak a forgatagból. Nem állítom, hogy nincsenek álarc nélküliek is a bálban. A közönség megcsodálja őket és így szól: “milyen jól csinálják”. Álarcnak nézhető az igazi arc is. Milyen ügyes! Ezek a kevesek.

Ha nem hirdetünk meg valami nagyot, sohasem lesz belőlünk nagy ember. Értjük be azzal, hogy nincs vegytiszta programbeszéd, nincs tiszta tenyésztető kovász? A tisztaság nem az emberi történelem kategóriája? Jó, beérem. Csak azt engedjék meg nekem, hogy levethessem minden szennyezett ruhát, amely a testemhez tapad.

Jó ez?

2002.

INCZÉDY PÉTER

DECEMBERI TEENDŐK A KERTBEN...

A decemberi kerti teendők a téli napokon jobbra a konyhaasztalra szoktak szorulni. Ha éppen nem a megmaradt növényvédő szerek átvizsgálásával kezdjük a tavaszi felkészülési programot. Ilyenkor érdemes elkészíteni a kert-tervet is, mit hová ültessünk elgondolással és egy pillantást vetni a kamrában, spájzban várakozó téli gyümölcsökre, körtére almára, vagy éppen a befőttekre is.

Akinek pedig pincéje is van és már az újbort is lefejtette, ott is akad még az éves kerti teendők eredményeként feladata.

A téli napok alkalmasak a kerti szerszámok átvizsgálására és javítására. Érdemes ilyenkor gondot fordítani rájuk, mert a használatba vételkor felmerülő apró bosszantó hibák elhárítására, vagy alkatrészek pótlására akkor már nem mindig lesz elegendő időnk.

Most szakítsunk időt a szakirodalom tanulmányozására is, hogy ne csupán a különböző hírközlők reklámjaira legyünk utalva, amikor a konyhakertünk növényeinek fajtáit válogatjuk össze.

A téli kerti elfoglaltságok között első helyen szokták említeni a madáretetők kihelyezését. Városi kertekben, ahol naponta fel tudjuk tölteni eleséggel legfeljebb a galambok távoltartása okozhat problémát.

A szűkebb nyílású etetők ugyan jól megőrzik a kisebb testű madaraknak kiszórt ételét, mégis érdemes

figyelemmel kísérni a készletet, mert ha már odaszoktattuk a kert téli lakóit, akkor el is kell lássuk őket. Ilyen célra a kiürült műanyag flakonokból is könnyen készíthetünk madáretetőt. Különösen a cinkék tudják jól használni ezeket a műanyag alkalmatosságokat, mert minden egyes maggal elröppennek az ágak közé, ahol azután zavartalanul elfogyaszthatják. Olajos magvak mellett szalonnabőr, faggyú is kedvelt elesége lehet a madaraknak, de kenyérmorzsával ne töltsük fel az etetőt. Száraz teleken itatásukról sem feledkezzünk meg, esetenként a hidegebb napokon a jeget is feltörve az itatóban.

Hétfélig nyaralók kertjébe azonban a madárgondozást inkább oduk kihelyezésével, vagy fészkelő helyek létesítésével gyakoroljuk, ha nem tudjuk biztosítani az etetők rendszeres feltöltését. A kert téli teendői között kell említeni a havazásokkal járó tennivalókat is. Amilyen jó hatása van a szántókat betakaró vastag hópaplannak, annyira sok gondot okozhat a kertben, különösen az örökzöld fák ágain. Nagyobb havazások idején éppen ezért tanácsos a kert fáinak ágait megszabadítani a hó terhétől, mielőtt a fűrészhöz, vagy gallyvágó ollóhoz kellene nyúlni.

A hó nélküli hideg pedig a fagyérzékeny növényekre jelenti a legnagyobb veszélyt a téli napokban. December hónap elején ezért még egyszer szemléljük meg a fagy ellen bebugyolált növényeinket - a fügebokrot, vagy a rozsmaringót a fűszerkertben - egyúttal ilyenkor arról is meggyőződhetünk, hogy a pockok, egerek, vagy más rágcsálók nem a takarók között kerestek-e menedéket a télre. És a kerti csapok, meg az öntözésre használt vezetékek és locsoló tárolók víztelenítéséről se feledkezzünk meg.

BÉKÉS, ÁLDOTT KARÁCSONYT ÉS ISTEN ORSZÁGÁNAK ÉPÍTÉSÉBEN SIKERES ÚJ ESZTENDŐT KÍVÁN MINDEN KEDVES OLVASÓJÁNAK A KOINÓNIA SZERKESZTŐSÉGE!

HAMVAS BÉLA

ISTEN TENYERÉN ÉBREDTEM...

Isten tenyerén ébredtem, s lenéztem a Földre,
Hófehér csúcsokra, kopár legelőkre.
Kanyargós folyók tükrében láttam kelni a Napot,
Sugaraiban álmos hajnal mosakodott.
Láttam az óceánt gyermekként ragyogni
Sirályokat felette felhőkkel táncolni,
Láttam a békét az emberek szívében,
Láttam az erdőket fürödni a fényben.
Láttam sok-sok mosolyt és láttam a reményt,
Láttam az embert, és láttam a zenét,
Láttam a földet szeretetben élni,
Láttam a csendet a széllel zenélni.
Láttam Istent amerre csak néztem,
Miközben éppen az Ő tenyerében ültem,
S az Ő hangján szólt hozzám a szél,
Mint anya, ki gyermekének mesél,
Millió apró tükörben láthatod magadat,
Hisz olyannak látod a világot, amilyen Te vagy!

